

Romano hangos

15.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 12 • ČÍSLO 19–20 • VYŠLO 16. PROSINCE 2010

zprávy

NOVÝ BYDŽOV – Starosta Bydžova Pavel Louda zveřejnil na webu města protiromský pamflet. V němž háže všechny romské občany do jednoho pytle. Píše: „Roztahují se ve městě, otravují, kradou, znásilňují. Čas, kdy slušný občan pracuje, tráví rozvalení na lavičkách a spokojeně klábosí. Občané žádají represe. Chtějí, aby cikáni zmizeli!“

ÚSTÍ NAD LABEM – Šestnáctiletý romský mladík spolu s kamarádem před časem brutálně zbili a znásilnili dvanáctiletého Patrika při cestě domů. Soudkyně Kamila Elsnicová mu vyměřila nejvyšší možný trest pro mladistvého, 10 roků. Mladší chlapec stíhán být nemůže.

BUKUREŠŤ – V Rumunsku řeší otázku, zda používat v oficiálních dokumentech slovo Rom či Cikán. Vláda tak reagovala na protest jednoho z poslanců. Tomu se název Rom nelíbí, protože je podobné slovu Rumun (v rumunštině se řekne Roman), zatímco Cikán je Tigan. Za dotyčného poslance Silviu Prigoana se postavila dokonce Rumunská akademie. Proti změně se v Bukurešti konala 30. listopadu demonstrace asi 200 Romů. Jejich předák Nicolae Gheorghe tvrdí, že zavedení pojmu Cikán by mezi Romy vedlo ke strachu z útlatku.

PRAHA – Na přednášku v úterý 16. listopadu studenti soukromé Univerzity Jana Amose Komenského jen tak nezapomenou. Na druhé straně prezenční listiny byla pozvánka na (již uskutečněný) mítink Dělnické strany. Nechal ji kolovat zde vyučující Václav Prokůpek, člen DS. Je pravděpodobné, že nechal prezenční listinu vytisknout na „šmírák“, kterým se pro něj stala již prošlá pozvánka na mítink neonacistů.

(www.romea.cz, kh)

Ke komu putovala cena Gypsy Spirit 2010?

PRAHA – U příležitosti Mezinárodního dne lidských práv převzalo 11. prosince v kulturním centru Pražská křižovatka několik sdružení a jednotlivců ceny Gypsy Spirit 2010. Vyhlásovatel cen je Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR.

Ceny Gypsy Spirit 2010 v jednotlivých kategoriích získali:

1. Ocenění pro nevládní organizaci za realizaci konkrétního projektu zaměřeného na podporu a rozvoj romské menšiny – sdružení Romea. Je to dobrovolné, nevládní, neziskové sdružení občanů a právnických osob, které spojuje podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti.

2. Ocenění pro společnost, podporující projekty zaměřené na podporu romské komunity – Český rozhlas a jeho romské vysílání O Roma vakeren a webové stránky www.romove.cz.

V Čro existuje romské vysílání od roku 1992. Pořad O Roma vakeren (Romové hovoří) přináší každý týden aktualitu a informace ze života Romů v České republice, ale i v zahraničí, informace o romské historii, kultuře, tradicích, jazyce,

Pokračování na str. 2

z obsahu

Tišer a Ščuka na Vysoké škole ekonomické

Debaty politologa Rataje nenudí
strana 3

Co míchá DiGaZ?

Tam, kde začínal Lukrecius Chang
strana 8

Křištof vs. Horváthová

Polemika o integraci a rodinkaření
strana 10

Ivan Berky-Dušík: Sochy mě nadchly víc než cihly

Koho že vám ve vánočním čísle RH představíme? Tentokrát je to pětáctiletý sochař Ivan Berky-Dušík ze Zvolenské Slatiny na Slovensku.

Jak se ti žije na Slovensku?

U nás na Slatině? Dobře, jsem mezi lidmi, žiju dohromady s Romy i Slováký. Nemáme tam žádné větší problémy, ale všude se najde nějaká černá ovce, co dělá neplechu. Jinak se Romové drží a žijí tak, jak se má.

Ivane, tvůj táta byl muzikant. Jak to, že nejdeš v jeho šlépějích a stal se z tebe sochař?

Když jsem byl mladý, tak jsem hrál taky. Vystudoval jsem zemědělskou

školu a pak pracoval na družstvu jako traktorista. Tam jsem se potkal s jedním starým pánem, co dělal ze dřeva svaté kříže. Mně se jeho práce líbila. Půjčil mi dvoje dláta a řekl: Ivane, když umíš tak pěkně malovat, budeš umět i pracovat se dřevem. Udělej něco, já ti pak řeknu, jestli máš talent nebo ne. Sochu jsem udělal a ten starý pán řekl, že talent mám. Tak jsem začal dělat sochy.

Ty i maluješ? Co? A máš nějakou sbírku obrazů?

Ano. Maluju co se dá. Jde o široké spektrum, tvořím to, co po mně lidé chtějí. Maluju na objednávk-

ku a jde o různá témata. Ale sbírku svých maleb nemám. Zabývám se ale taky karikaturou a ta práce se mi moc zamlouvá. V novinách tak občas můžu vyjádřit svůj názor na současnou politickou situaci na Slovensku. Jednou jsem takhle udělal pro romské noviny karikaturu o romských politikách. Následoval velký ohlas a zároveň velká kritika na mou práci. Romští politici moc spokojení s tím, jak jsem je zobrazil, nebyli. Ozvali se a vyčítali mně, že jsem je zesměšnil. Musel jsem pak celou práci a svůj pohled předělat. Romští politici na Slovensku prostě vůbec nechtěli vidět svoji karikaturu.

Maluješ už dlouho?

Ano, dlouho. Dostal jsem už i příležitost ilustrovat dvě knihy. Oslovil mě slovenský spisovatel Jožko Šeno a jemu se má práce moc líbila. Byl velice rád, že jsem do jeho knížky maloval právě já. Ilustroval jsem taky knížku Anky Botošové, kterou napsala o svém otci Janku Berkym Mrenicovi.

Kdy jsi začal zhotovovat sochy?

V roce 1990. Jednou, jak jsem dělal v cihelně, vzal jsem si domů kus hlíny a udělal z ní několik soch. V cihelně jsem je vypálil, doma na ně dal glazuru a lidem se to moc líbilo.

Pokračování na str. 9

zaznamenali jsme

LIDICE – Asi metr vysoká bronzová socha jednoho z nejmenších dětí, které se staly obětí nacistické genocidy, zmizela 19. listopadu z pietního místa. Sousoší znázorňuje 82 lidických dětí, které zahynuly roku 1942 v koncentračním táboře v polském Chelmu. Producent filmu Lidice Adam Dvořák za nalezení sochy vypsál odměnu 15 000 korun.

PRAHA – Protestní demonstrace proti ustavení koalice ODS a ČSSD na pražské radnici se účastnil i Radek Gipsy Banga. Na tiskové konferenci 26. listopadu se vyjádřil zajímavě: „*Jsem nasraný človíček ne proto, že jsem Rom, ale proto, že jsem občan této země, platím daně, odvádím peníze státu, lidem, pro mě už dneska prasatům, kteří špiní naši demokracii.*“

BRNO – Městský soud potrestal 18. listopadu vůdce zrušené Dělnické strany Tomáše Vandase podmínkou na čtyři měsíce a pokutou 25 000 Kč za výroky, které pronesl na loňské prvomájové demonstraci v Brně.

BRNO – Vyšel bulletin Muzea romské kultury za rok 2009. Na 220 stránkách seznamuje s bohatou činností MRK a přináší řadu textů odborníků na romskou kulturu, jazyk, prezentuje výstavní činnost. Za pozornost stojí motto v úvodu bulletinu: „*Jsmo prostorem pro setkávání kultur. Uchováваме doklady romské historie jako součást evropského dědictví.*“

LIDICE – Oběti nesvobody přijeli uctít 17. listopadu do Lidic i bavorský ministr pro vzdělání Ludwig Spaenle a mluvčí vysídlených Němců Bernd Posselt. Položili věnce a řekli: „*Ukláníme se před zemřelými v Lidicích, aniž by měli jakoukoliv vinu. Přišli o život vinou brutální okupační moci. Uděláme vše pro to, aby se nic takového jménem Německa neopakovalo. Bernd Posselt je potomkem bývalého německého starosty Jablonce nad Nisou.*“ (LN, www.romea.cz, kh)

Romština pro každý den

BRNO – Upozorňujeme na ojedinělý počín v romštině. Nakladatelství Jazykový koutek uvádí na trh kalendář na rok 2011 s názvem Romština na každý den. Více informací najdete na www.jazykovy-koutek.cz. Budeme rádi, když informaci rozšíříte mezi těmi, které by mohla zajímat.

Lucie Gramelová

Z 22 Romů budou starostové

BRATISLAVA – Slováci 27. listopadu volili primátory, starosty a členy místních zastupitelstev. Zastupitelé se stalo 52 kandidátů za Romskou iniciativu Slovenska (RIS) a dalších 50 za Stranu romské koalice (SRK). Na starostovské posty by měli zasednout Romové v 22 obcích, celkově získali přes sto zastupitelů. V některých regionech došlo ke „kupování“ hlasů romských voličů. Strana romské koalice (SRK) získala křeslo starosty v pěti obcích, Romská iniciativa Slovenska (RIS) ve dvou. První romskou starostkou se stala i Mária Oračková (LS-HZDS) v obci Lomnický. V problémových lokalitách si Romové svého kandidáta neprosadili.

(www.romea.cz, pp)

Ke komu putovala cena Gypsy Spirit...

Dokončení ze str. 1

o romských osobnostech a kontakty na organizace zabývající se Romy. O pět let později, v roce 1997, vznikly na půdě téže instituce také čtyřjazyčné stránky www.romove.cz.

3. Ocenění pro mimoškolní vzdělávací aktivity zaměřené na romské děti a mládež – Základní škola Masarykova z Valašského Meziříčí. Nachází se v Krásně, a tudíž do ní spádově patří všechny romské děti školou povinné z okolních sídlišť. Pro rodiče ostatních žáků to byla zpočátku nepřekonatelná překážka a znamenala přesun jejich dětí na jiné školy ve městě. Situace (rozmazaná v médiích) se uklidnila, škola žije normálním životem, je úspěšná stejně jako dřív v mnoha celostátních a společně se zde učí děti romské s dětmi ostatními.

4. Jednotlivec, který dlouhodobě svou prací přispívá ke zlepšení postavení Romů – Karel Holomek. Předseda Společenství Romů na Moravě, zakládající člen Muzea romské kultury, byl konzultantem pro vstup ČR do EU za Romy v tzv. „Konzultativních tělesech EU“ a šéfredaktorem Romano hangos, v devadesátých letech členem Rady vlády pro lidská práva.

5. Čin roku, který přispěl k záchraně života nebo zlepšil kvalitu života jednotlivce – Projekt Ptáčata (dlouhodobý časosběrný projekt). Autorka projektu a režisérka Kamila Zlatušková, producent a režisér Ladislav Cmíral. Prvním impulzem pro vznik projektu Ptáčata se stala petice. Rodiče dětí, které nejsou romské, v ní odmítli dát své potomky do stejné třídy s dětmi romskými. Autoři se rozhodli o dětech odsunutých předsudky na okraj natočit šestnáctidílný dokumentární seriál. V něm se děti díky malým kamerám staly spoluvůdci zprávy o svém životě a dávají tak majoritě šanci vidět svět „natočený“ jinak. Více na www.ptacata.cz.

Text a foto: Romea

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy. Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na

www.romove.cz

Khamoro se sešlo u Skleněnky

JABLONEC NAD NISOU – Adventní čas zahájilo osazenstvo klubu Khamoro stejně jako stovky Jablonečanů. A to účastí u rozsvícení vánočního stromu na Mírovém náměstí 28. listopadu v Jablonci nad Nisou.

Poletující sněhové vločky, blikající světýlka a množství lidí probudily v cikánských dětech chuť zazpívat si po roce vánoční koledy, tzv. cikánské karačoňa.

O týden později, v sobotu 4. prosince, se děti, rodiče a prarodiče sešli v Pivnici Skleněnka v Jablonci nad Nisou a společně oslavovali vá-

noční čas. Svátky rodiny kromě tance, zpěvu a ukázky pekla z cikánské pohádky zajímavě doplnilo vyprávění a promítání hosta programu, lékaře Maria Forera z kolumbijské Bogoty. Asi 200 cikánských občanů se tak seznámilo s tamní krásnou přírodou, ale především s vánočními zvyky. V daleké Bogotě, hlavním městě Kolumbie, si děti rozbalují dárky pod stromečkem často až 25. prosince ráno a celý prosinec je postupně přináší Papá Noel, kolumbijská obdoba našeho štedrovečerního Ježíška.

Autory Cikánské suity inspirovalo putování Romů

PRAHA – Cikánská suita – tak se nazývá tanečně-divadelní představení, jehož obnovenou premiéru shlédli diváci 15. prosince v Divadle Kampa.

Představení autoři věnovali již zemřelému spoluvůdci inscenace, romskému kytaristovi a zpěvákovi Jánů Ačo Slepčíkovi. Jako host inscenace vystoupil houslový virtuoz Marek Balog. Tvůrci inscenace se nechali inspirovat starodávným

putováním Romů z Indie, novověkou anabází evropskou i tou nejčerstvější současností. V představení hrají Romové, kteří mohou dát příklad všem ostatním – Marek Balog, Richard Samko, Drahuše Demetěrová a tanečníci ze Salut Roma.

Námět a režie: Ivana Hessová. Dramaturgie: Vendula Kodetová. Hudba: Ján Ačo Slepčík, T. Reindl, A. Chatterjee. Výprava: A. Králová. Pohybová spolupráce: B. Nesva-

čilová. Hrají: D. Mirgová a J. Mirga (Salut Roma), R. Samko, D. Demetěrová, A. Štréblová, E. Burešová, B. Nesvačilová, P. Grossová, K. Štefanová, J. Formanová. E. Formanová, A. Hessová a M. Bonne. Divadlo Kampa (www.divadlokampa.cz), Nosticova 2a, Praha 1. Projekt zajišťuje Studio Citadela.

Ivana Hessová

Studio Citadela

(www.studiocitadela.cz).

Nechat si poradit od Klause?

PRAHA – Václav Klaus mladší radí ministru školství, aby ředitelé škol v rámci jakéhosi vnitřního hodnocení upustili od povinnosti informovat se vzájemně i navenek. Sem patří i povinnost ředitelů škol informovat se o přijetí dětí ze spádové a nespádové oblastí. Možná, že některá z těch povinností je zbytečná, ale zrovna tato ne. To pan ředitel Klaus ovšem nemůže vědět, protože na jeho škole se s romskými žáky nepracuje. Tím horší je, že doporučuje něco, co může přinést negativní důsledky. Jde o to, že spádová příslušnost dětí do školy představuje jeden z mála konkrétních nástrojů ke snižování segregace romských žáků v českém školství v rámci programu inkluzivního vzdělávání. Nedávno to ministr školství potvrdil jako fakt. Snad se tedy při svém rozhodování bude radit i s někým jiným než jen s Klausem juniorem. (kh)

Naše malé Palermo na radnici Brno-sever?

BRNO – Starostkou obvodu Brno-sever se stala šéfka družstva Bytasen Sabina Tomišková z ODS. Má údajně stále „na triku“ nevysvětlenných 119 milionů za práce, které Bytasen jako správce bytového fondu vykazoval za své výkony. Ty minulý starosta Leo Venclík, rovněž z ODS, vážně zpochybnil.

Jde o tu radnici, která se vyznačovala tvrdou politikou vůči Romům a vystěhovávala je z bytů za asistence právě Bytasenu. Teď tedy máme v čele dámu, která jistě zůstane věrna své tradici. Navíc má možnost dobře zamést nevysvětlenu útratu více než stovky milionů korun pod koberec. Leo Venclík nyní říká, že je bezmocný. Radnice také královsky platila svého advokáta, který hanebně sloužil a Romy u soudu po-

sílal do ghatt. Jde o Jaroslava Padrnose s měsíčním paušálem 70 000 Kč, ať něco udělal či nikoliv. To se mu pak vystěhovávalo, že ano! To zase zabezpečovala paní místostarostka Tůmová z ČSSD, která byla nyní do zastupitelstva též zvolena a čelí podezření, že přijala úplatek 100 00 Kč v docela jiné věci. To se žije radostně a vesele za peníze daňových poplatníků.

Jinak je na místě napravit chybu, kterou obsahuje moje zpráva na toto téma v minulém RH. Koalici na radnici Brno-sever s ODS a lidovci neuzavřeli bývalí zelení, ale někdejší „zlatuškovci“ ze sdružení Brno 2006, v čele s panem docentem Němcem, proděkanem Pedagogické fakulty v Brně. Budou mít co dělat, aby dostáli v této pochybné partě své bývalé dobré pověsti. (kh)

Tišeř a Ščuka studenty zaujali

PRAHA – Přibližně třicítka studentů z pražské Fakulty mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické se 2. prosince účastnila debaty se dvěma romskými aktivisty – Davidem Tišeřem a Tomášem Ščukou.

Diskuze byla součástí politologického předmětu Česká krajní pravice mimo jiné z toho důvodu, že proticikánská zášť je v ČR osvědčeným aktivizačním prostředkem krajní pravice. Studenti se shodli s Tišeřem a Ščukou, že nejvíce prospěje všem občanům ČR vzdělávání Cikánů-Romů, které jim umožní také odchod ze života v ghettu. Jakmile děti prokážou schopnost vzestupu pomocí kvalifikace, změni se zpětně i negativní postoj jejich rodiny ke vzdělání. Rozdílné názory pano-

valy na žádoucí finanční podporu vzdělávání Cikánů ze strany státu: část ho podporovala a řešila, jakým způsobem zajistit, aby vynaložené prostředky státu zůstaly pod úřední kontrolou státu a nebyly zneužity rodinou či romskými nevládními organizacemi. Druhá část podobné příspěvky odmítla a pokládala je za privilegování menšiny proti majoritě.

Vcelku se souhlasem se setkal názor, že by romské děti neměly být dovzdělávány ve zvláštních či segregovaných školách, ale zařazovány do tříd s neromskými českými dětmi, aby s nimi komunikovaly, zdokonalily se v jazyce a chápaly lépe normy a hodnoty většinové české společnosti.

Pánové Tišeř a Ščuka na publikum velmi dobře zapůsobili. Osobně jsem měl velkou radost, že jsem mohl představit Romy – vysokoškoláky, kteří mají chuť a aspirace se dále vzdělávat. Tišeř měl přednášku dobře strukturovanou a mluvil češtinou na úrovni, Ščuka hovořil méně, ale měl také dobrý ohlas.

Podle mého názoru se David Tišeř nachází plně v zajištění romského emancipačního nacionalismu, kdy např. nepřipouští u Roma možnost svobodné volby národnosti – tedy být Romem či Čechem. Podle mě nemá ani moc smysl pro integraci

(nemyslím asimilaci). Češi by měli přijmout Romy se všemi jejich zvyky, proti ničemu (i z hlediska neslučitelných norem ČR) neprotestovat – jinak jsou rasisté.

Musel jsem vystoupit i v roli ďáblová advokáta a vysvětlit, že pokud se Češi bojí bydlet vedle Roma, nejde o projev biologického rasismu, odporu k barvě pleti, ale bohužel o projev dlouhodobých reálných zkušeností, které Cikánům udělaly špatnou pověst. Dají se překonat jedině tím, že Romové budou sami prvními kritiky neadaptabilního a sociálně archaického či zpozdilého jednání ve svých řadách. V celé přednášce nezaznělo ani slovo kritiky nepřijatelného jednání Romů z hlediska kulturně-právních vzorců majority, které bychom tolerovat neměli, jako ho netolerujeme u jiných.

Osobně podporuji romskou emancipaci, ale zároveň souběžně i vnitřní kultivaci vlastními vzdělanými lidmi. Jako historik bych měl výhrady i k interpretaci cikánské migrace do českých zemí po roce 1945 i k příčinám současného romského propadu. Ale to už jsou drobnosti. Jinak jsem je rád poznal, vždy budu Cikánům-Romům, kteří usilují o vlastní pozitivní výkon, fandit.

Jan Rataj

Vysoká škola ekonomická, Praha.

Premiér svolal Radu pro Romy

Petr Nečas, jako šéf vládní Rady pro záležitosti romské menšiny, svolal její první zasedání od doby, kdy zasedl do křesla premiéra. Tento poradní orgán vlády se tedy sešel po 11 měsících od svého posledního zasedání. Nejde tak úplně o vinu pana premiéra. Tomu bych na triko hodil pouze fakt, že mu věc trvala jen asi 4 měsíce od doby, kdy už bylo záhodno radu svolat. Hlavně proto, aby bylo možno odpovědět na otázku, kdo vlastně tady pro vládu a premiéra představuje legitimního poradce v tak choulostivé záležitosti jako soužití Romů ve společnosti a jak vlada vlastně vnímání lidská práva.

Vše nasvědčovalo, že rady, často velmi alarmující, přicházely někud z pozadí mimo veřejnou diskuzi, a už úplně mimo tuto Radu.

To bylo také první téma, o němž se na zasedání diskutovalo. Autor článku tuto otázku položil přímo

premiérovi za dosti ztížených podmínek, nebyla na programu. Premiér odpověděl několika větami, v nichž ubezpečoval, že Radu chápe jako nepostradatelnou.

Na přímou otázku premiéra, zda je tazatel nyní spokojen s jeho odpovědí, tazatel odpověděl, že nikoliv. Dál už o věci nepadlo ani slovo, protože na pořad se dostaly naléhavější otázky.

Především ministr školství Josef Dobeš spěchal ubezpečit přítomné, že jeho ministerstvo nadále stojí za programem inkluzivního vzdělávání. Ministerstvo má podle něj nyní dva hlavní úkoly: jeden koncepční, druhý akutní.

Ten akutní spočívá v urychlené odpovědi Evropskému soudu lidských práv, kterého zajímalo, jaké kroky učinila Česká republika k odstranění diskriminace romských žáků v českém školství. Na uvedené otázky nedokázala ČR tři

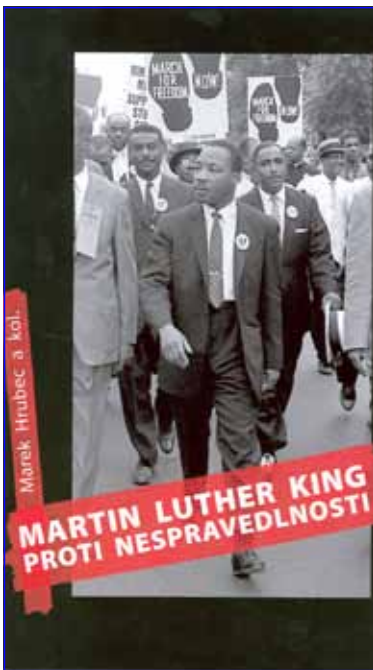
roky odpovědět. Nyní nás tedy pan ministr ubezpečoval, že „ty kroky“ jsou nadále jeho koncepčním programem.

Budiž, uvidíme. K věci se rozvínila podrobná debata, kterou precizoval svými poznatky známý odborník na boj proti sociálnímu vylučování Ivan Gabal. Seznamoval přítomné s příslušnými grafy, potvrzujícími naléhavost inkluzivního vzdělávání a jeho užitečnost pro celou společnost.

Dál už se nedělo celkem nic zajímavého. Krom toho, že celou dobu byl premiér přítomen a celé zasedání moderoval. To je jistě hodno nejvyššího uznání. Ale jen pokud, pokud bude všechno, co bylo slíbeno, pravda. Co se týče postu zmocněnce pro lidská práva, jenž zůstává neobsazen hodnou dobu, nepadlo ve věci skoro ani slovo. Jenom že zmocněnec není a že bude – snad.

Karel Holomek

M. L. King očima Marka Hrubce

Jsem jen obyčejná devatenáctiletá holka. Dá se říct, že moc zkušeností nemám. Stačilo si ale přečíst pouze první kapitolu této knihy a měla jsem pocit, že přece jen NĚKDO měl na tomto světě rozum a zlaté srdce. Martin Luther King – pro mě hrdina, pro mnohé „vetřelec, převtělené zlo“. Dokázal se postavit za práva Afroameričanů. Ti lidé v tehdejších dobách neměli právo ani na svůj vlastní názor. On přišel, tvrdě bojoval a vyhrál. Tuto knihu by si měl přečíst každý, kdo by chtěl najít smysl života, protože v ní je vše popsáno. V dnešní době

bychom potřebovali našeho Martina Luthera Kinga, aby otevřel oči slepým, aby vyčistil uši hluchým, a aby rozbil ten kámen na srdci „tvrďákům“. Tento muž dokázal otevřít možnosti Afroameričanům a všem etnickým menšinám v USA. Tím pádem i těm, kteří ubližovali, pomohl poznat ten princip života. „Mám sen...“

Já ho mám taky, vy určitě taky... Ať se nám splní, snad se na nás pan King kouká z nebe a hlídá nás... Autorům této knihy – tisíceré díky.

Lucie Oračková

Studentka, Brno.

Diskuse – kniha návštěv
www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

komentář (Re)kapitulace?

PAVEL PEČÍNKA

Poslední letošní vydání RH se neobešlo bez kazu. Několik stovek počítačů upřednostňujících čtenářů ho v elektronické barevné verzi jako obvykle dostává včas (další zájemci se mohou přihlásit na pecinkapavel@seznam.cz). Tištěná verze se však objeví se značným zpožděním. List Romano hangos vznikl totiž letos díky symbióze jeho šéfredaktora s brněnským deníkem Rovnost, jeho někdejší letitým působištěm. Toto souběžné zaměstnání ve dvou brněnských redakcích vzdálených od sebe pár stovek metrů především umožňovalo běžný příjem, což je v neziskových organizacích věc nevídaná, jednak pozitivně ovlivnilo kvalitu RH. Vzhledem k úsporným opatřením šéfredaktorovo angažmá v Rovnosti letos poněkud nečekaně končí, znovu tak vyvstává nutnost celkem rychle hledat jiná řešení. Proto onen výpadek a posun ve vydání, za který je nutné se našim asi 3 000 čtenářů i distributorovi omluvit.

Ke čtenářské obci: Její rozpětí sahá od obyvatel romské enklávy ve čtvrti Brno-sever přes pracovníky neziskovek po učitele, vládní úředníky, novináře a část „lidskoprávní“ intelektuální scény. Víme, že v „brněnském Bronxu“ jdou na odbyt časopisy Aha a Blesk. Snažíme se přiblížit této rovině především výběrem fotek. Tolik na vysvětlenou „intelektuálnější polovině“ čtenářstva RH, kterou by snad „bulvárnější ladění“ některých stránek mohlo provokovat. Tuto „lidovost“ by bylo vhodné ještě zesílit, mít kratší texty s křiklavějšími titulky a poutavější grafické prvky. To nepředstavuje problém, protože materiálů se do každého čísla sejde většinou dvojnásobek než je potřeba. Jde spíš o čas a námahu šéfredaktora všechny tyto polotovary „porcovat“ a editovat do přijatelné podoby. Nutno ocenit, že desítky lidí z romských a pro-romských neziskovek žijících z naprostého minima posílají svoje texty a fotografie zdarma, přesto už vyvstává nutnost některé materiály vracet k dopracování a doplnění, tak jako ve standardních novinách.

Dále: tak jako v majoritních médiích, patří i k RH ostrá výměna názorů, kritických i třebaš k osobě šéfredaktora. V tomto ohledu zůstávají noviny zároveň „pro všechny i pro nikoho“, tedy neutrální.

Pokud jde o tu „intelektuálnější polovinu“ příznivců: zůstává prostor pro dosavadní analýzy a komentáře, jen malá prosba – méně cizích slov, radši více textů kratšího rozsahu. Uvítali bychom také propagaci, případně předplatné novin např. v těch institucích, kde pracujete nebo máte vliv. Distribuce stovek kusů RH po brněnských školách, fakultách a úřadech (za účelem získání předplatitelů i kvůli propagaci našich romských příspěvatelů v těchto kruzích a z toho vznikající případné spolupráce) zatím převratný efekt nepřinesla. Noviny tu občas (snad pod vlivem oné všeprostupující „úsporné kampaně“) nevidí zrovna rádi.

Tolik malá rekapitulace bez vzletných slov. Přejeme šťastné Vánoce a Nový rok. Co si v něm sami nezařídíme, asi mít nebudeme...

co na to naše právnička?

Jak probíhá dražba při exekuci?

Při dražbě sepsaných věcí, které mají být zpeněženy v rámci exekuce prodejem věcí movitých, je udělen příklep dražiteli, který učiní nejvyšší příklep. Vydražitel musí nejvyšší podání ihned zaplatit, jinak se draží věc znovu bez něho. Doplatek na nejvyšší podání přesahující limit hotovostních plateb musí vydražitel zaplatit bezhotovostně do sedmi dnů od udělení příklepu. Zaplatí-li vydražitel nejvyšší podání řádně a včas, přejde na vydražitele vlastnické právo k vydražené věci v okamžiku udělení příklepu.

Dražba skončí, jakmile dosažený výtěžek stačí k uspokojení všech oprávněných a včas přihlášených věřitelů. Věci, které nepřejdou do vlastnictví vydražitele ani při opětovné dražbě, může oprávněný převzít do 15 dnů po vyrozumění o bezvyslednosti dražby za třetinu ceny.

Byla-li prodána movitá věc, která byla převedena k zajištění závazku povinného ve prospěch věřitele, zastavena nebo zadržena, exekutor vyplátí výtěžek zpeněžení nejprve věřiteli, jehož pohledávka byla zajištěna zadržovacím právem. Při výplatě výtěžku zástavnímu věřiteli, věřiteli, jehož pohledávka byla zajištěna převodem práva, a oprávněnému, v jehož prospěch byla věc sepsána, se postupuje podle pořadí.

Na exekuci prodejem spoluvlastnického podílu se užijí ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí. Zúčastní-li se spoluvlastník povinného dražby a učiní-li s jinými dražiteli stejné nejvyšší podání, udělí se mu příklep.

Je nutné zmínit se alespoň stručně o uspokojení některých práv na nepeněžitě plnění. Ukládá-li rozhodnutí, aby povinný vyklidil nemovitosti, stavbu, byt nebo místnost, u nichž není třeba zajistit přiměřený náhradní byt, náhradní byt, náhradní ubytování nebo přístřeší, exekutor vydá exekuční příkaz a po právní moci provede vyklizení.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.krataka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Všude už leží bílá peřina a my se ptáme:

Co si přejete pod vánočním stromkem?

Irena Kačová

Studentka Mendelovy střední školy, obor obchodník, Nový Jičín.

Pod vánočním stromkem bych ráda našla hlavně zdraví pro celou naši velkou rodinu. A co konkrétního pro mě? Mám radost z každé maličkosti.

Štefan Tišer

Předseda Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (www.srmmpk.cz).

Nejvíc se těším, až se na Štědrý den rozzáří nadšené dětské oči. V naší rodině nosí tradičně dárky Ježíšek, nejmladším vyprávím, jak jsem prožíval Vánoce jako dítě já. Před slavnostní večeří se vždy pomodlíme, večeříme v klidu, i když děti se nemůžou dočkat zazvonění zvonečku. Tato milá tradice se u nás dědí z otce na syna, vždy ten nejstarší popřeje všem zdraví a štěstí. Nejvíce mě naplňuje, když vidím upřímnou dětskou radost, ta je nad všechny dárky. Přál bych si, aby všichni prožili krásné Vánoce a je mi líto sociálně vyloučených obyvatel, kteří mají těžký život. Přesto přeji všem lidem dobré vůle pohodové prožití vánočních svátků a hodně lásky. Bache sascipen satorenge romenge.

Dominik Žbánek

Výchovatel v Dětském domově Dolní Počernice.

Pod vánočním stromkem bych chtěl nalézt zaujetí, zodpovědnost, rozvahu, toleranci, profesionalitu a smysl pro řád u všech svých spolupracovnic a spolupracovníků.

Martin Pompa

Pastorační asistent na faře v Brně-Zábřovicích.

Já bych rád našel pod stromečkem vlastní bydlení.

Sára Landoriová

Studentka, Brno.

Já si nějak extra dárek pod stromek nepřeju. Ale kdyby to bylo možné, tak bych si přála kufr plný peněz, protože v dnešní době jsou opravdu potřeba.

Ivan Kandrác

Terénní pracovník sdružení Člověk v tísni, Přerov.

Vánoce pro mne znamenají opravdu mnoho. Potřebuji cítit rodinnou soudržnost a pohodu. Moc rád kupuji dárky lidem, které mám rád. Velmi se těším na další den, kdy se navštívujeme s přáteli projevujeme si tak úctu a vážnost. Samozřejmě nemůžeme chybět dobré jídlo a pití. Bacht the sastipen romale.

Michala Toráčová

Fotomodelka, Karviná.

Přeju jsi, aby celá moje rodina byla zdravá. Zdraví je nejdůležitější!

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha.

Přála bych si tam najít hezky zabalenou vládu a Poslanec-kou sněmovnu, která by se skládala ze samých rozumných, nezkorumpovatelných politiků. A třeba by to ani nemuselo být zabaleno ve vánočním papíru.

Eva Dobšíková

Dříve učitelka, nyní aktivní v Židovské obci Brno.

Přála bych si to, co ovlivní život: vzdělávání dětí i dospělých, spolupráci rodičů se školou, spolupráci učitelů i zaměstnavatelů s časopisem. Stejně tak uplatnění Romů ve všech oborech činnosti včetně politiky, aby sami spoluvytvářeli časopis, který by obsáhl i jejich zásluhou všechny oblasti života, nejen zajímavosti a senzace. Měl by fungovat jako vzdělávací, informativní a spolupracující pomocník do každé rodiny.

Ivana Hessová

Divadelnice, režisérka (www.kathak.wz.cz), Praha.

Pod vánočním stromkem bych ráda našla vedle krásných dáreků, oblečení, kosmetiky a knih, které velmi ráda dostávám od mé rodiny, také víc času, abych stihla dělat všechno, co mě zajímá.

Robert Sutorý

Pracovník Městského úřadu Hranice (www.samroma.iprosor.cz).

Není důležité, co najdu pod vánočním stromkem, ale na koho se budu dívat, jak rozbaluje dárečky, tím myslím rodinu. V dnešní uspěchané době lidi zapomínají na tradice a klid Vánoc. Nejde o to mít pod stromkem co nejvíce dáreků, ale umět se zastavit a užít si vánoční pohody a klidu. Vzpomenout si na ty, kteří už nemohou být s námi a Vánoce slavit. Říci lidem kolem sebe, že je máme rádi. Poděkovat rodičům... děkuji, tati. (pp)

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky? Ovězte se na pecinkapavel@seznam.cz nebo rhangos@volny.cz

Ježíšek chodí i k těm chudým

„Maminko, kdy už přijde Ježíšek?“

Ptá se každý den netrpělivá čtyřletá Maruška. „Vždyť už včera jsem ti říkala, že až na Štědrý den, ale musíš být hodná,“ odpověděla jí maminka. Maruška byla krásná holčička s černými vlásy, malým nosánkem a velkýma modrýma očičkama. Velice živé dítě. Ze všech členů rodiny byla tou nejmladší. Oba rodiče marne sháněli zaměstnání a měli ještě dalších pět dětí. Každý měsíc čekali na sociální dávky, aby mohli nakoupit jídlo. Otec dělal, co mohl. Pokud to šlo, chodil pomáhat starším lidem se stěhováním nábytku nebo uklízením na zahradě, vždy za to dostával pár korun či nějaké dobroty pro děti. I za to málo byli velice rádi. A naše malá Maruška se dozvěděla od dětí ze školky, že existuje hodný dědeček, kterému všichni říkají Ježíšek, a ten nosí dárky.

Jednou večer, když už všechny děti spaly, si rodiče spolu sedli do kuchyně, uvařili čaj a povídali si o životě a o svátcích. „No, za čtrnáct dní jsou tady Vánoce a my nemáme peníze na jídlo ani na dárky. Co budeme dělat?“ ptala se starostlivě maminka svého muže. „Ale no tak, Máno, nějak to zvládneme. Zvládali jsme to celý život, tak se neboj,“ odpověděl jí táta Josef. Za tři dny dostali sociální dávky. Nakoupili všechno potřebné a zůstalo jim jen pár korun. Rozhodli se, že koupí nějaké cukroví pro děti, aby z těch Vánoc aspoň něco měly. Zbývajících týden se Maruška neustále vyptávala, co jí Ježíšek přinese. Maminka už byla nervózní, jelikož ji

přišlo líto, že si ostatní maminy nakupují jídlo k Vánocům a dárky pro své děti. Jenom ona seděla doma a lámala si hlavu, co dát dětem pod stromeček. Její muž vstoupil do dveří a ona hned poznala, že se mu nepodařilo sehnat ani korunu. Byla rozzlobená a nadávala, že není schopný se postarat o rodinu. Uvnitř ale moc dobře věděla, že to není pravda. Josef dělal, co mohl. Ale byla prostě na všechno a na všechny naštvaná! V tu chvíli přišla za ní Maruška a zeptala se jí: „Maminko, a přinese mi i tu barbinku, co mají holky ve školce?“ Maminka vybuchla: „My nemáme peníze na žádné dárky! Nic nebudete mít!“ Malá Maruška nechápala. „Proč to říkáš, mami? Já nechci od tebe dárky, ale od Ježíška. A Ježíšek přece peníze nepotřebuje.“ Se slzami v očích se vrátila do pokoje. Maminka se rozbrečela. Bylo jí to moc líto, že své nejmladší dceruše zničila krásnou nadějí, kterou v sobě měla. Modlila se k Bohu, aby jí nějak pomohl.

O Devloro phirkerel he pal o čore manuša

„Mamo, kana imar avela o Ježíškos?“ Phučkerel sako džives e štarberšengeri izdraňi Maruška. „Hem imar idž tuke phend'om, hoj pre Karačoňa, a'e mušines te avel hodno.“ Phend'as lake lakri dajori. E Maruška has šukar čhajori kale balenca, cikne nakhoreha a bare belave jakhorena. Has oda but džido čhavore. Andale e cal'i famel'ija has najterneder. E daj he o dad has bi e but'i a has len mek pandž čhave. Sako čhon užarenas pre podpora, kaj te cinen o chaben perdal peskre čhave. O dad kerlas, so džalas. Te oda džalas, ta phirlas te šegetinel le phure manušenge le nabitkoha vaj te pratinel pal e dvora a vaš ada chude-las varesave churdore abo varesave lakotki perdal peskre čhavore. He vaš kada čeporo has but barikane. A amari cikňi Maruška pes dodžand'as le čhavorendar andale školka, hoj ehin hodno papus, so les savore vičinen o Ježíškos a jov hordinel le čhavorenge darčeki.

Jekhvareste raťaha, sar imar o čhavore sovenas, peske o rom la romňaha bešle tele andre kuchňa, kerde peske čajocis a vakerenas peske pal o dživipen he pal o inepos. „No, vaš o duj kurke kadaj avela e Karačoňa a amen nane love pro chaben aňi pro darčeki. So keraha?“ Phučelas e dajori peskre romestar. „Ale ma ker, Maňo, varesar oda imar keraha. Vladinahas oda calo dživipen, ta ma dara tut.“ Phend'as lake o dad o Josefos. Vaš o trin dživesa chudle e podpora. Cinavkerde koda, so kampelas

a achiľas lenge vajkeci churdore. Phende peske, hoj cinena čeporo gulipena, kaj len te avel čeporo dal oľa Karačoňa. Oda jekh kurko e Maruška mindig phučkerelas, so lake o Ježíškos anela. E dajori imar ehas nervozno, bo has lake pharo, hoj aver dajora peske cinavkernas o chabena he o darčeki perdal peskre čhavore. Ča joj bešelas khere a phagerelas peske o šero, so te del le čhavoren tel o stromos. Lakro rom pes sikhad'as andro vudar a joj pre leste prin-džardžas, hoj naandžas aňi jekh koruňica. Has but choľamen a nada-vinlas pre leste, hoj pes nadžanel te starinel pal e famiľija. Andral pes-te aľe but lačhes džanelas, hoj oda nane čačipen. O Jozefos kerlas, so pes delas. Aľe has pre savorende he pre savoro choľamen! Akanak pal late avil'as e Maruška a phučľas latar. „Mamo a anela mange he koľa barbinka, so hin le rakľoren andre školka?“ E dajori vibuchindžas. „Amen nane love pro űisave darčeki! űič tumen naavela!“ E cikňi Maruška na achaľolas. „Soske kada phenes, mamo? Me tutar darčeki nakamav, aľe le Ježíškostar. A le Ježíškoske love nakampel.“ Le apsenca andro jakha geľas pale andro pokojis. E dajori chudľas te rovel. Has lake but pharo, hoj peskra najterneder čhojorake liľas šukar sunoro, so andre leste paľalas. Mangelas le Devles, hoj lake varesar te šegetinel. Dujto džives ušľiľas a geľas pal e Maruška, kaj lake te prebačinel. „Oda űič, mamo, imar vakeravas le Ježíškoha.“ E dajori asalas.

Druhý den ráno vstala a šla za Maruškou, aby se jí omluvila. „To je v pořádku, mami, už jsem mluvila s Ježíškem.“ Maminka se usmála.

Den před Štědrým večerem otec někam odešel. Ale neřekl kam. Maminka na něj čekala dlouho do noci, ale její manžel nikde. Byla naštvaná, ale zároveň se o něho bála. Ozdobila potichu malý stromeček několika baňkami, které ještě měla po svojí babičce. Nemě-li ani elektrické svíčky, které by stromeček krásně ozářily. Sedla si na gauč, kde za malou chvíli usnula s těžkým srdcem, že budou jejich děti zklamané, protože k nim Ježíšek nechodí. Vzbudila se časně ráno a nevěřila svým očím. Stromeček byl krásně ozdobený čokoládovými figurkami i barevnými světélky. Na stole bylo připraveno jídlo. A hlavně... pod stromečkem leželo plno hraček pro děti. Pro-mnula si oči, myslela si, že se jí to zdá, ale stále viděla to samé. A pak ji napadlo, co když opravdu Ježíšek existuje?! Z kuchyně uslyšela zvuky. Vešla tam a na židli si spokojeně seděl její manžel a popíjel kávu. „Co to má znamenat?“ zeptala se zmateně maminka. Ale než jí stačil odpovědět, tak už ke stromečku vběhly děti a jásaly. Maruška objala maminku a řekla jí: „Já ti říkala, že Ježíšek žádné peníze nepotřebuje.“ Jemu stačí, že se máme rádi, proto nám přinesl tolik hraček. Vždyť jsem s ním mluvila, né?“ Tatínek mrkl na maminku a zašeptal jí: „Mám známosti s Ježíškem.“ **Andrea Kačová**

Andrea Kačová

Tajemný host, který nás navštívil o Štědrém večeru

Celý rok uběhl nějak rychle a opět jsou tu Vánoce. Vánoce, na které se každý těší, hlavně děti. Vánoce, kdy se rodina sejde s přáním všeho dobrého, hlavně zdraví. Pro mě Vánoce už nejsou tak kouzelné a krásné jak dřív, když ještě mí rodiče byli naživu. Ztratil se ten pocit bezpečí, vytratilo se nádherné povídání po štědrovečerní večeři, které nám vyprávěla maminka a my děti jsme poslouchaly s otevřenou pusou. Dnes je to jinak. Moje povídání vůbec nebaví má vnoučata: a to vám pravím, já vyprávět umím, a to takové příběhy, že by se Harry Potter mohl schovat. Televize je taky moc nebaví, zato počítače. Kéž bych měla ten dar a přiměla je poslouchat.

Už jsme po večeři (držím se dávného zvyku, že na Štědrý večer má zůstat jeden talíř prázdný pro hosta, nesmí se odmítnout nikdo, kdo by toho dne navštívil náš příbytek). Každý Štědrý večer přišel bratr nebo švagrová a povečeřeli s námi – ale dnes nepřišel nikdo! Naše děti přišly pro dárky, nechaly nám tu svoje ratolesti na hlídání a šly se bavit. Nu co dělat? Budeme s manželem hlídat svoje drahá vnoučata, jen doufám, že nám nezbourají celý byt. Nejinicativnější je nejmladší Ivánek, ty jeho nápady jsou hrůzostrašné! „Romane, mám nápad!“ vtahuje do hry Románka, který chodí do první třídy. „Co?“ „Budeme odstřelovat bábu a dědu.“ „No to vůbec není dobrý nápad, Ivánku, to v žádném případě,“ zpražila jsem vnuka.

„A na čo máme tu pušku? Ploč nám ji teda Ježíšek přinesl pod stromeček?“ „To si budete hrát venku, až bude teplo, možná na jaře!“ „To je moc dlouho, to nebudu čekat!“ „Ivánku, ale babička má pravdu, to je moc nebezpečně střílet po babičce a dědovi,“ dávala mi za pravdu jediná vnučka Anička. (Chodí už do druhé třídy.) Je přece rozumnější.

„A co kdybychom se dívali na pohádku, Ivánku, dávají moc hezkou.“ Děda se těšil na pohádku. „To mě nebaví, už šem viděl šokrát tu pohádku, to je blbost,“ nedal se. „Hele, žádný takový, budeme si hezky povídat a budete mi vyprávět, co vám Ježíšek nadělil, co vy na to?“ „Babičko, já jsem dostala všechno, co jsem si přála! Všechno, o co jsem si napsala.“ „To je krása, a co ty, Romčo?“ „Já taky, babi, všechno, až na to, že jsem chtěl nový počítač, asi byl pro Ježíška moc těžký.“ „Nebyl těžký,“ přidal se Ivánek, „Ježíšek je silný jako superman!“ „Na světě je hodně dětí a on musí všem nadělit, má to těžké.“ „Vy jste moc chytlí, až půjdu do školy, taky budu chytlí, že jo, dědo?“ „To se ví že ano, Ivánku, budeš nejchytřejší ze všech, ale přestaň střílet, nebo někomu vystřelíš oko!“ Vtom zadrnčel zvonek a děti naráz ztichly. Asi syn něco zapomněl, nebo snad přišel bratr?

„Zůstaň s dětmi, já půjdu otevřít,“ řekla jsem manželovi a šla dolů po schodech. Odemykám dveře, a za nimi není můj syn ani mé dcery, přede mnou stojí neznámá stará paní. Dívám se na ni a nejsem schopna promluvit, jen si ji prohlížím. Je elegantně oblečená, hlavu jí přikrývá klobouček, zpod něj vyčnívají bílé vlasy, někoho mi připomíná. Dívá se na mě a její pohled je tak laskavý – usmála se. Je dost

mrazivo a zřejmě je jí zima. „Dobrý večer, hledáte někoho?“ zeptala jsem se. „Možná, dobrý večer,“ odpovíděla neznámá. „My se známe?“ „Možná.“ „Vy nemáte kam jít?“ zeptala jsem se znovu. „Možná, mohu dál?“ „Ó, promiňte, pojdte dál, určitě je vám zima, přece je Štědrý večer, a to nesmím odmítnout žádnou návštěvu.“ Vedla jsem ji po schodech nahoru k našemu bytu a bylo slyšet, jak vnoučata vyvádějí, takový hluk! Až jsem se zastyděla, copak je ten děda nemůže uklidnit? Neznámá se přezouvala a já otevřela dveře. Ale pohled, který se mi naskytl, mě uzemnil! Děda svázaný na židli a na jeho hlavě jablko, děti si z něj udělaly terč a děda se jen usmívá. „Co jste to udělaly s dědou? Proboha, ty snad nemáš rozum!“ „Nech je být, ať si hrají, babičko, vždyť jsou Vánoce!“ „No jo, ale takhle?“ Ten můj dědek nemá rozum.

Rozvázala jsem ho a v rychlosti se snažila uklidit ten binec. „Poslouchejte, děti, přišla k nám návštěva a vy budete hezky zticha! Rozuměly jste?“ „Ano!“ Najednou mi odpověděly celé upoceně s červenými tvářemi. „Pojďte prosím dál,“ zvala jsem hosta a hned jsem chystala židli ke stolu. „Dobrý večer všem,“ pozdravila a podala ruku manželovi. „Kovářová.“ „Těší mě, vítám vás, posadte se prosím.“ Paní Kovářová se posadila a až nyní jsem si všimla jejího zevnějšku, je to opravdu pěkná stará dáma. Její pohled spočinul na vnučce Aničce. Naše vnoučata zasedla za stůl a zvědavě pokukují na hosta. „Moc hezká holčička, máte krásná vnoučata,“ pochválila nám naše srdíčka.

„Já šem Ivánek,“ vyskočil Ivánek a představil se: „Chodím do školky a už půjdu do školy a Románek a Aniška chodí do školy!“ „Dobře, Ivánku,“ upozornila jsem vnuka a s prstem na puse mu naznačila, že má být zticha. „Paní Kovářová, ráda bych vám nabídla rybí polévku, mohu?“ „Ano, ráda, vidím, že se držíte starého zvyku.“ „Jistě, každé Vánoce, talíř pro hosta.“ Přihlášla jsem polévku a nabrala na talíř, všichni jsme jí popřáli dobrou chuť. „A ještě kousek ryby a salátek, abyste ochutnala, jen si nechte chutnat!“ Paní jedla pomalu a já měla dobrý pocit z toho, že talíř nezůstal prázdný. Kupodivu děti byly zticha. „Máte bohatý stůl, plno jídla, ovoce a stromek je taky moc hezký, to za mých dětských let nebylo! Všechno je tak jiné. I zima je jiná, jen Vánoce zůstaly stejné.“ „A měla ší dáreček?“ zeptal se Ivánek. „Ivánku,“ řekla jsem „hezky buď zticha a neruš paní.“ „Babiško, já neříkám nič šproštyho,“ bránil se Ivánek. „Jen ho nechte, měla jsem dáreček a ten nejdražší na světě!“ „A kolik stál peněz? Mušel Ježíšek hodně utratit?“ „Víš co, Ivánku? Poprosíme paní, aby nám vyprávěla sama, ano?“

Štědrovečerní host se usmál a začal: „Víte, někdy drahý dárek nemusí stát hodně peněz! Stačí, když si napíšete přání, a to od srdce, Ježíšek to ucítí a splní ho. Tak splnil i jedno přání jedné malé holčičce. Bylo to dávno – po válce v roce 1949. V jedné malé vesnici žil tatínek a maminka a měli osmiletou holčičku – jako ty, Aničko. Jmenovala se Adélka, byla hezká a hod-

ná. Svět se radoval, že je mír, byl prosinec a celá ves se těšila na Vánoce. To víte, že nebylo dost jídla, potraviny se prodávaly na lístky, říkalo se tomu ‚příděl‘. Přesto všechno se žilo veseleji. I Adélka se nemohla dočkat Vánoc. Celý den si hrála na sněhu, stavěla s dětmi sněhuláky, sněhu napadlo do metru! A byla tuhá zima, to jsme se potom těšili domů ke kamnům a tam bylo nejlépe! Maminka nám udělala horčkový čaj a hned bylo po mrazu. Jenže radost z Vánoc netrvala dlouho. Týden před Štědrým večerem Adélka onemocněla, nastydla a dostala horečky. Její tělíčko bylo jak v ohni. Maminka ji dala do postele a bali-la do zábalů. Zavolali doktora. ‚Je to zlé?‘ zeptala se ustaraná maminka. Doktor kýval hlavou a tiše řekl: ‚Je to vážné, holčička má zápal plic.‘ Maminka se rozplakala a tatínek se smutně zeptal: ‚Copak na to není lék?‘ ‚Existuje nový lék penicilin, ale těžko se shání. Jistě by pomohl, pokusím se.‘ ‚Co budeme dělat pane doktore?‘ ‚Dávejte jí tenhle sirup a pokud budou teploty, dělejte zábaly a hodně pít, hodně pít, pokusím se sehnat ten lék, tak spánembohem.‘

Doktor odešel a maminka s tatínkem zůstali sami s holčičkou. Ve světnici zavládl smutek a strach o malou Adélku. Teď už na ničem nezáleželo, jen aby se Adélka uzdravila! Smutný čas nastal, horečka ustávala, ale Adélce bylo hůř a hůř. Celý ten čas nepromluvila, až dnes. „Maminko, můžes mi dát postel k oknu?“ poprosila. ‚Chci se dívat na sníh a až přijde Ježíšek, chci ho vidět!‘ ‚To už zítra! Už se jen jednou vyspíš a Ježíšek přijde!‘ ‚A přinese mi dárek?‘ ‚No jistě!‘ ‚Maminko a neumřu?‘ ‚Ale co to povídáš! Adélko, na takové věci nesmíš myslet! Pan doktor říkal, že když nesežene ten nový lék...‘ ‚Adélko, určitě sežene! Stane se zázrak a ty se vyléčíš!‘

Adélka už nemluvila, jen se dívala z okna, jak si děti venku hrají a bylo jí smutno. Maminka ji přikryla a šla se vyplakat, moc dobře věděla, co se stane, jestli neseženou nový lék. Host se odmlčel a já si všimla, jak se mu oči zarosily. Naše vnoučata poslouchala vyprávění s otevřenými ústy, ani nedutala. „Prošim tě, Kovářová, neumřela ta Adélka?“ Ivánek to nevydržel a naléhal na hosta, aby pokračoval. Host se na Ivánka mile usmál a pokračoval. „Celá vesnice se dozvěděla o Adélce a všichni se snažili nějakým způsobem pomoci. Mezi tím pan doktor sháněl nový lék, ale všechno marné, nedařilo se! Rodiče už přestali doufat, modlili se za Adélku a prosili pána Boha, aby

udělal zázrak a Adélku jim vyléčil. Maminka už ztratila naději na uzdravení a smutně chystala štědrovečerní večeři. Ale každou chvíli odbíhala z kuchyně k Adélce a dávala jí napít čaj z bylinek, které sousedi přinášeli, přitom se podívala pokaždé z okna. Venku se už setmělo a bílá vrstva prosvěcovala kraj, na okenním parapetu byl sníh a Adélka sledovala, jak sněhová vločka padá jedna za druhou. Venku mrzlo, ale ve světnici bylo teplíčko. V kamnech praskal oheň a vůně z jídla se nesla po celém pokoji.

„Maminko, už bude večeře?“ zeptala se Adélka. ‚Za chvíličku, a potom si rozdělíme dárečky, ano?‘ ‚Už se nemůžu dočkat!‘ těšila se Adélka. ‚Jen se podívej, jak je krásný stromeček! A ta největší krabice – to je tvoje!‘ Adélka se usmála, těšila se na dárek. Nemohla se dočkat, už, už aby ho rozbalila! ‚Už jen přichystám stůl a můžeme večeřet, ano? Vydříš ještě chvíliku?‘ ‚Ano, vydržím,‘ řekla Adélka a znovu se otočila k oknu. Vločky přestaly padat a venku se začala honit vichřice, hrozný vítr se zvedl a hučelo až v komině.

Adélka se lekla a volala na maminku: ‚Maminko, pojd se honem podívat, něco se venku děje!‘ ‚To nic, Adélko, to jen počasí vyvádí, to je vichřice, neboj se!‘ utěšovala ji maminka. Ale také jí se zmocnil strach. Venku se všichni čerti žení, takový Štědrý večer ještě nezažila! Ven by nepustila ani psa! Její myšlenky vyrušil zvuk. Někdo silně zabušil na jejich dveře. S maminkou to trhlo, hrozně se vylekala. Tatínek šel ke dveřím a zeptal se, kdo tam je, ale nikdo neodpovídal. Tatínek pomalu otevřel dveře a v tom se svalil na podlahu jakýsi člověk. Zůstal ležet, ani se nehnul. ‚Bože můj, musíme ho zvednout, pomoz mi, je celý prokřehlý.‘

A opravdu, ten člověk byl celý zasněžený. Maminka s tatínkem ho svlékli a rychle mu dali nohy do lavoru teplé vody a třeli mu ruce. Ten člověk se probral, bylo mu lépe a začal mluvit. ‚Venku je hrozně! Přinesl jsem vám lék, doktor mě poslal.‘ Maminka se podívala na tatínka a radostí se rozplakala. Tatínek maminku objal. ‚Musíte ji ho dávat po šesti hodinách, je to dobrý lék!‘ ‚Ano, jistě! Drahý člověče! Vy jste nám přinesl do domu štěstí. Jak jen vám poděkujeme?‘ ‚Nemusíte děkovat! Jen ať se Adélka uzdraví!‘ ‚Prosili jsme Boha a on nás vyslyšel! Přece vás nepustíme do toho počasí, musíte s námi povečeřet a ráno půjdete domů.‘ ‚Rád s vámi povečeřím, koukám, že máte také jeden talíř navíc.‘ ‚Je to starý

zvyk, pojdte se posadit ke stolu, můžeme večeřet.‘ Maminka zvala hosta ke stolu a Adélka si sedla také. ‚Adélko, teď ti dám lék a po večeři si dáme dárky.‘ ‚A nemáme pro pána dárek!‘ ‚To nic,‘ odpověděl host, ‚dárek mám doma, taky mám takovou holčičku jako jsi ty.‘ ‚Dá Bůh, že i my vám budeme nápomocni. To, co jste pro nás udělal, ten lék přinesl, to je nejdražší dárek k Vánocům. Moc děkujeme.‘ Poprvé od doby, co Adélka onemocněla, se tatínek usmál. Zmizely smutné myšlenky a obavy o zdraví Adélky. Naděje se vrátila s tímto pánem, který sám riskoval vlastní zdraví, aby pomohl svému bližnímu.“

„Paní Kovářová, tak se Adélka uzdravila?“ zeptala se Anička se slzami v očích. „Uzdravila, zlato, proč myslíš, že ten lék byl nejdražší dárek?“ „No to je jasný, zdraví je důležitý a ne dalečky a hlačky,“ odpověděl Ivánek.

„Ivánku, ale mě se paní zeptala a ne tebe!“ „Nehádejte se, je to jasný,“ přidal se Románek, „zdraví je nejdůležitější na světě!“ „To máš velkou pravdu, Románku! Zdraví je nejcenější dárek jaký můžeme mít, a musíme si jej chránit!“ „To je jasný, já bez šepice nejdu ani na zahradu, že jo, dědo?“ „Máš pravdu, Ivánku, ale už musíte do postele! Všichni.“ „I paní Kovářová?“ nedal pokoj Ivánek. „A šo kdyby u nás špala?“ „Ivánku, říká se Kovářová, ale to já nevím, jestli by paní u nás přespala,“ uvedl mě pěkně do rozpaků. „Babiško, ale venku je velká zima a paní bude mít zápal plic.“ „Není zima, Ivánku,“ odpověděla mu paní se smíchem. „Jsem teple oblečená a venku není ani sníh.“ „Nastydneš jako ta Adélka.“ „Tak děti a dost! Už je čas jít spát a paní si chce taky odpočinout.“ „Ještě chvíličku prosím, babi,“ prosila Anička. „Tak jo, ale opravdu jen chvíličku, já zatím ustelu v pokoji a vy buďte slušní.“ „Budeš tu spát?“ zeptal se potichu Ivánek našeho hosta. „Ne, zlato, já musím jít domů, musím na vlak.“ „To je škoda, byla ší hodná, budeš ještě vyplávat přiběhy?“ „Budou, Ivánku, umíte hezky poslouchat, budu to vyprávět dalším dětem.“ „Tak, děti, máte ustláno, můžeme si jít lehnout, pokud byste chtěla s námi, můžete, paní Kovářová, místa je tu dost!“ „Ne, ne, děkuju, jste hodná, já musím jít, děkuji za večeři.“ „Za málo, jestli opravdu chcete jít, manžel vás odveze na nádraží.“ „Ne, děkuji, já se projdu.“ Ta milá osůbka se s dětmi rozloučila, pomohla jsem jí do kabátu a vyprovodila ke dveřím. „Děkuji za návštěvu, paní, dala jste k Vánocům dárek mým vnoučatům, všichni hltali každé vaše slovo, já jsem je k tomu nemohla přimět a vás poslouchali.“ „To nic, není za co děkovat! Vaše vnoučata jsou moc vnímavá a rozumná.“ „Opravdu nechcete odvézt?“ Bylo mi líto té staré dámy. „Ne, opravdu, já se ráda projdu, sbohem, mějte se moc hezky a dbejte na zdraví!“ Podala mi ruku a dívala se mi přímo do očí, a já měla zvláštní pocit. „Sbohem, paní Kovářová.“ Odcházela pomalým krokem, dívala jsem se za ní a přemýšlela, proč vlastně navštívila zrovna náš dům, jaký důvod měla? Proč tolik zdůrazňovala slovo „zdraví“?

Irena Eliášová

Autorka je spisovatelka.

co na to naši čtenáři?

Dobrý den, pane Pečíňko. Současná vláda a její činy jsou velice sprosté a bezohledné. To je od vás pěkné, že se zastáváte Romů. Jenže vy se vůbec nezmiňujete o důchodcích, Češích, kteří jsou okrádáni mnohem víc. Víte, my důchodci jsme na tom ještě hůře než Romové, na rozdíl od nich jsme celý život pracovali a teď dostáváme žebrácké důchody, v průměru 10 000 korun měsíčně. Říkám to nerad, ale v české společnosti jsou Romové opravdu pozitivně diskriminováni. Všimněte si, když chodíte po ulicích, že mezi bezdomovci Romové nejsou. Víte, oni mají svou vlastní solidaritu, kterou jim můžeme jen závidět, a vždy si navzájem pomohou. Třeba tím, že u sebe nechají bez přístřeší se nacházejícího dalšího Roma přespát. Takže ještě jednou: Důchodci a sociálně slabší čeští občané jsou na tom mnohem hůř než ti vaši Romové. Chápu ale, že nějak se živit musíte!

Otakar Pechmann

Svůj příspěvek z listopadové okresní konference KSČM v České Lípě zaslal člen KSČM Štefan Gorol.

Vážené soudružky a soudruzi, hosté a delegáti.

KSČM byla a je součástí politické scény v naší zemi. Doufám, že i nadále bude a že poroste její vliv na dění v našem státě. Víme dobře, že politické strany působí pod vlivem společenských vztahů dané epochy. Dnes především lobbistických struktur a jejich ekonomických zájmů. To má nezodpovědné dopady na nejslabší sociální vrstvy obyvatelstva. Proto doporučuji větší spolupráci s levicově orientovanými politickými stranami, abychom se vyhnuli opakování událostí ze třicátých let 20. století.

Státní politika je neujasněná, nemá úroveň a dopad některých programů je katastrofální. Dlouhodobá nezaměstnanost rozleptává společnost, bez aktivní politiky státu nelze problém nezaměstnanosti řešit. Provedeme-li rozbor trhu práce, zjistíme, že zde pracuje množství nelegálních zaměstnanců z bývalého Sovětského svazu.

Skoro každý pravicový politik se ohání populistickými slovy o škodách způsobených zneužíváním sociálních dávek. Já se ale ptám každého soudného člověka: Kdo rozprodal fabriky? Kdo vytuneloval české banky? Ano, souhlasím s tím, aby byly nepoctivcům odebrány sociální dávky, ale než toto, vážení politici, učiníte, dejte těm lidem práci.

Štefan Gorol, Nový Bor

Advent – jak pro koho

Adventu čas je tu milý
Pro příchod malého hoška
Najde se v mrazivé chvíli
I v dosti zatvrdlém srdci
V tuhle dobu něhy troška

Nemají kam hlavu složit
Nejsou hezcí, nejsou milí
Nejsou čistí, nejsou zdraví
Kdo s nimi chce advent prožít

Ne tak pro ty bližní živé
Kteří v chvíli zimomřivé

Opuštěnec čeká marně
Nezvedne jej rukou sbor
Zas a znovu havran kráká
Never more a never more

Eva Dobšíková, Brno

Se sluncem v zádech...

Výtvarník Ján Oláh-Šíro pochází ze slovenské Detvy. Potenciální kupce svých kreseb, případně jejich zveřejnění v časopisech a jinde, autor velmi uvítá.
Ze sbírek Muzea romské kultury v Brně.

Naděje umírá poslední aneb zpráva přímo z nebes

Pocházím z početné romské rodiny, v níž jsme všichni drželi pohromadě. V době svých osmnáctých narozenin jsem se přestěhoval do jiného města, kde jsem žil s přítelkyní. Rodiče byli proti, protože se o mě báli, a také proto, že moc nadšení z mé přítelkyně nebyli. Ale já se rozhodl po svém. Byla to pro mě docela změna, žít bez rodiny. Právě tahle změna přispěla k tomu, že jsem se tak trochu zkazil. Začal jsem kouřit, také marihuanu. Přátelil jsem se s kamarády, kteří, jak jsem později zjistil, opravdovými přáteli nebyli. Jednou mě vytáhli do jiného města na diskotéku, ale já byl tehdy bez peněz, tak jsem nikam nechtěl jít. Jenže oni mě přesvědčili, že mají peněz dost a že mě i dovezou zpátky domů taxikem. Věřil jsem jim. Odjeli jsme a protančili celou noc. Měl jsem už něco vypíté, tak jsem chtěl jet domů. Jenže mí kamarádi řekli, že peníze pro mě na taxík nemají. Stáli jsme a čekali. Kolem nás prošel starší pán. Kamarádi mě poslali, ať jdu k němu s tím, že oni se s ním znají a mám si od něho vyžádat peníze. Tak jsem teda šel. Poprosil jsem ho o peníze, ale než něco stačil říct, zbytek mých kamarádů se na něho vrhl. Jednoduše ho přepadli. Já jsem jen stál s otevřenou pusou. Nakonec jsme ho nechali ležet.

Druhý den jsem si vše vyčítal. Chtěl jsem kamarádovi vynadat. Jenže jsem to nestihl, přijela pro mě policie a skončil jsem ve vazbě. Hájl jsem se, vysvětloval, jak to ve

skutečnosti bylo, jenže mi to bylo k ničemu. Prý „všichni cigáni jsou stejní“! Trpěl jsem jak pes, nebylo dne, kdy bych si to nevyčítal.

Asi po měsíci a půl jsem sebral všechnu odvahu a řekl si, že jsem přece chlap a musím něco vydržet! Kdybych se s myšlenkou, že si budu muset čtyři roky nevině odsedět, nesmířil, tak bych se z toho nejspíš zbláznil. Začal jsem jíst a postupně jsem si našel kamarády. Věznici obývali již dlouho a vůbec na nich nebylo vidět, že by se nějak trápili. Všichni se s mým případem seznámili a předurčili mi, že čtyři roky mám jistě. Uvnitř mého já mě to žralo, dusilo, jenže navenek jsem nedával nic znát. Každý den jsem se modlil, abych se z vězení dostal domů. S těžkým srdcem jsem si začal zvykat na to, že své rodné město neuvidím dřív než po čtyřech letech. Celu se mnou sdílel jeden chlapek, známý po celé věznici tím, že umí věštit z karet. Tak jsem si řekl, proč ne, uvidíme, co mi předpoví. Řekl mi, že mu karty ukázaly, že v brzké době dostanu dobrou zprávu přímo z nebes a že tam s nimi dlouho nepobudu. Smál jsem se tomu, ale nakonec jsem se zarazil a bál se, aby to neznamenalopak.

Blížil se můj soud a já jsem se nepřestával modlit k Bohu. Jednou odpoledne jsme měli na cele otevřené okýnko a přes mříže k nám přiletěl bílý holub. Můj spolubydlíci si rozdrobil na dlaň kousek rohlíku a snažil se ptáčka nakrmit. Jenže

sotva se k němu přiblížil, holoubek odletěl. Po chvíli přiletěl znovu. Tentokrát jsem si rozdrobil na dlaň rohlík já, přiblížil se k holoubátku a on mi krásně zobal z rukou!

Další den mě vyzvedli policajti. Opět jsem stál před přísnou soudkyní. Střetl jsem se tváří v tvář se svým bývalým kamarádem, který mě v tu osudnou noc podvedl. Moc dobře věděl, že na mě ušili boudu. Popravdě, ušil ji on sám. Stál jsem tam se skloněnou hlavou a slzami v očích. V hlavě jsem slyšel verdikt – odnětí svobody po dobu čtyř let. Ale nevěřil jsem svým uším. Verdikt zněl „propuštěn“! Propustili mě s tříletou podmínkou. A můj kamarád? Vězení po dobu tří let! Byl jsem šťastím bez sebe. Okamžitě jsem se sbalil a vydal se stopem domů. Ne k přítelkyni, ale domů k rodině. Vůbec mě nečekali. Zrovna se prý bavili o mně, když jsem vstoupil do dveří. Mysleli, že snad vidí příznak. Celé dva dny jsme oslavovali. Pak jsem si vzpomněl na kamaráda věštee. Zpráva z nebes, to byl ten bílý holoubek, který mi tehdy tu šťastnou zprávu oznámil tím, že se mě nebál a zobal mi z rukou. Ty tři měsíce ve vazbě pro mě byly nejdelší v mém životě. Nyní si uvědomuji, že na prvním místě nejsou kamarádi, ani peníze. Je to svoboda, pak rodina a láska. Ale pravá a životní láska. Žádná jiná.

*Zaznamenala a zpracovala
Andrea Kačová*

E ufnost'a merel sar posledno vaj o hiros andalo upralipen

Som andal e bari famiľija, so chudahas savore paš peste a jekh avreha pes ľikerahas. Sar mange has deřuochto berřa, ta geľom te beřel andro aver foros, kaj dživavas mira piraňaha. La dake he le dadeske oda nahas pre dzeka, bo pes pal ma daramas a bo miri piraňi lenge nahas but pre dzeka. Aľe me kerďom pal miro. Has oda perdal mande vareso aver, te dživel bi e miri famiľija a he vař ada man čeporo mosardľom. Sikhaďom man te pijel cigaretl'i a mek e trava. Has man kamarata, so paľis pre lende prindžarďom, hoj oda nahas čačutne kamarata. Jekhhvar man cirdle avri andro aver foros pre diskoteka, aľe man nahas love, ta lenca nakamavas te džal. Aľe jon man ande pre peskro čačipen, hoj len hin love a hoj man anena pale khere le taxikoha. Paľavas lenge. Odgeľam. Khelďam pes avri calo rat. Vareso imar piľom, ta kamavas te džal khere. Aľe mire kamarata mange phende, hoj len perdal mande love nane. Terdžuvahas raťi avri a užarahas... khatar amende pregeľas phureder manuř a mire kamarata man bičhade, hoj te džav ke leste a te mangav lestar love, jon pes leha prindžaren, bo te nadžava, ta man khere nadochudava. Ta me mire nekfeder kamaratoha geľom. Mangľom lestar love, aľe kim vareso phend'as, ta mire kamarata pre leste chučile a občorde les. Me terdžuvavas phundrade mujeha. Mukhľam les te pašťuvel pre phuv a denařľam.

Dujto džives bajinavas. Kamavas pro kamaratos te kerel vika. Aľe imar ke leste nadogeľom, avile vař ma o řandara a lile man andre vazebno hareřta. Davas pale o muj, rozvakeravas lenge, sar oda čačes has, aľe has oda mange pre řisoste. Has mange phendo „savore roma

hine stejnake“! Cerpinavas sar rukoro, nahas džives, kana mange oda naginavas avri. Perřo čhon rovavas, řiň nachavas, řikaha navakeravas. Oda jekh, so man mek ľikerlas, has la datar, le phralendar a he pheňendar o ľila. Denas man bari zor.

Pregelas čhon he jepař a me kidľom upre savoro tromadľipen a phendľom mange hem som murř, ta muřinav vareso te ľikerel avri! Te mange naiľomas andre god'i, hoj muřinava avri te beřel řtar berř, ta bi olestar diliňaliľomas avri. Imar chavas a polokores mange rakhavas le kamaraten. Andre hareřta imar has dulhones a nadžalas pre lende te dičhol, hoj bi varesar cerpindaňas. Savore pes prindžarde oleha, so kerďom a phende mange anglal, hoj chudava řtar berř. Andral man oda but chalas, tařľarlas man oda, aľe avral pre ma nadžalas řiň te dičhol. Sako džives man mangavas kijo Del, hoj man andal e hareřta te dochudav khere. Phare jileha mange sikhľuvavas pre oda, hoj miro foros nadikhava sikheder sar vař o řtar berř. Andre cimra manca has jekh murřoro, so has prindžardo pal e caľi hareřta, hoj džanel te genel andalo karti. Ta phendľom mange soske na, dikhaha so mange phenela. Phend'as mange, hoj o karti phende, hoj so najsigeder chudava lačhi hiros andalo řebos a hoj lenca odoj dulhones naavava. Asavas olestar, aľe paľis man zarazindľom a daravas man, kaj oda neznameňinel visardo. Hoj o hiros avela na lačhi a oda na andalo řebos, aľe aqndal o sudos a hoj lenca odoj avava dulhones.

Miro sudos pes bližinelas a me man napreačhuvav te mangel kijo Del. Jekhhvar palodilos amenge has pre cela phundrad'i blakica a andale mreža ke amende aviľas parno

holubos. Miro kamaratos peske rozkerďas pre burňika čeporo bokel'a, kamelas le čiriklores te del te chal. Aľe ča so geľas čeporo paš leste, ta o čirikloro lecindaňas avri. Pal e chviľa aviľas pale. Akanak mange rozkerďom pre burňik čeporo bokel'i me, geľom paš o holubocis a řukares mange chalas andal o vast!

Dujto džives vař ma avile o řandara. Igen terdžuvavas angle bengal'i sudkiňa. Zadiikhľom andro jakha mire čirlatune kamaratoske, so man koľa rat chochaďas. But lačes džanelas, hoj man kamen te chochavel. Terdžuvavas odoj le řereha tele a le apsenca andro jakha. Andre miro řero řunavas, hoj mange phenena – chudľas te beřel čtar berř. Aľe napaťavas mire kanenge. Phende „promukhľo“! Premukhle man a dine man trin berř podminka. A miro kamaratos? Hareřta pro trin berřa! Has andre ma but bari bacht. Sbalindľom man a geľom stopoha nadereha. Na khere ke miri piraňi, aľe khere ke miri famiľija. Khere man naužarenas. Vakerenas pal mande, sar avľom andre andro vudar. Gondolinde peske, hoj dikhen mules, či so. Cale duj dživesa mulatinahas. Paľis mange leperďom pro kamaratos veřčuchos. O hiros andal o řebos, oda has koda parno holubocis, so mange kada bachtal'ipen phend'as oleha, hoj pes mandar nadaralas a chalas mange andal o vast. Kole trin čhona andre hareřta has perdal mande najbareder andro miro dživipen. Akanak džanav, hoj pro perřo than nane o kamarata, aňi o love. Hin oda o phundrado drom, paľis e famiľija the o kamiben. Aľe koda zoralo kamiben. Nisavo aver.

*Phučelas
Andrea Kačová*

Zlaté srdce/ Pal o somnakuno jilo

„*Už to dál nevydržím!*“ naříkala si unavená matka deseti dětí. Neměla skoro čas ani na to, aby si chvilku sedla a něčeho se najedla. Děti neustále podnikaly, dělaly různé neplechy a neposlouchaly maminku, která už nevěděla, co si počít. Jedno z jejích zlobivých dětí, které dělalo největší nepořádek a bylo zároveň nejmladší, se honilo se starším bratrem Josefem. Anička, která nedávno oslavila dvanácté narozeniny, dělala takový rámus, až z toho mamince praskaly bubínky. Pepíček jako jeden z mála poslouchal maminku, ale jen když slíbila, že mu koupí nové autíčko. Jejich dalších pět dětí, kromě jediné dcery, která poslouchala na slovo, na sebe mluvilo jak babky na trhu. Samanta byla jediná dcera, která dělala vše, co jí maminka nařídila, pomáhala v domácnosti, prala, chodila na nákupy a také pomáhala vařit pro své neposedné sourozence. Nedalo se říct, koho měla maminka nejradši, protože všechny děti byly její a nemohla mezi nimi dělat rozdíly. Když chtěl Josef nový míč, chtěly ho i ostatní děti.

Jednoho dne, když mamince nebylo dobře, poslala Aničku a Pepíčka, aby nakoupili na další den. Děti tentokrát potěšilo, že mohou jít do města, protože obvykle nemohly bez mamincina svolení ani na krok, pouze na zahradu. Maminka jim tedy řekla, co mají koupit, a nakázala, ať se po nákupu hned vrátí domů. Ostatní děti se pak dívaly na nové filmy, které jim Samanta půjčila od svých kamarádů jenom proto, aby si mohla maminka trochu odpočinout. Maminka byla ráda, že pro ni dcera zajistila aspoň chvilku volna.

Když se děti vracely z nákupu zastavily se u stánku se železnými koulemi. Velice je to ohromilo, protože ještě nikdy něco takového neviděly. Když tu náhle vystrčil hlavu velice zajímavý muž urostlého vzhledu a zeptal se: „*Přejete si něco?*“ A Pepíček se zeptal, kolik stojí ty koule. Muž odpověděl: „*Nejsou to jen takové obyčejné koule! Mají zázračnou moc! A jsou velice drahé, co mi za ně dáte?*“ „*Všechny peníze jsme utratily za nákup! Nic nám nezbylo!*“ řekla Anička. „*Děti, děti, vemte si tuhle kouli zadarmo, nechci za ni nic. Splní vám jakékoliv přání! Ale než to přání vyslovíte, pořádně si rozmyslete, protože vyslovené přání nemůžete vrátit!*“ Děti si jen říkaly, jaký hlupák to ten muž je. Poděkovaly a odešly.

Když pak dorazily domů, maminka už ležela v posteli celá bleďá a bezmocná. Nevěděla, co s ní je a doktora volat nechtěla, protože si myslela, že je to obyčejná chřipka. Jenže to nebyla obyčejná nemoc. Maminka totiž měla srdeční problémy, o kterých nevěděla. Jen občas, když se na děti rozčilila, ji píchlo u srdce. Všechny děti se sešly kolem její postele. Samanta nevěděla, koho dřív uklidňovat. Jejich matka byla totiž na pokraji smrti a děti věděly, že to zřejmě zavinily ony. Plakaly a omlouvaly se mamince, jenže to už nebylo k ničemu. Když vtom si najednou Anička vzpomněla na toho zvláštního muže ze stánku a na kouli, která měla mít kouzelnou moc. Možná, že maminku vyléčí, co když mluvil pravdu? Anička teda šla pro kouli, kterou dostali, vzala ji do ruky a potichu vyslovila přání, kterého by nikdy nelitovala. Přála si, aby se mamin-

ka uzdravila. V tu chvíli maminka pocítila úlevu a spokojenost. „*Zabralo to! Tak přece nelhal! Mamin-ka se uzdravila díky té staré kouli!*“ Anička všem řekla, že maminku vyléčila ta koule, ostatní děti jí ale nevěřily. „*Dokážu vám to! Samanto, přej si něco, řekni to do té koule a uvidíš!*“ Samanta tedy vyslovila svoje největší přání, které nikdo z nich netušil.

Všichni Samantini sourozenci si mysleli, že její největším přáním je se vdát za toho nejhezčího chalana z města. Jenže se mýlili. Samanta měla zlaté srdce, byla krásná, rozumná a pracovitá. Přála si, aby na světě vládl mír, svoboda, aby se lidé měli rádi a navzájem si pomáhali. To vše se splnilo. A víte, co to přání taky dokázalo? Děti byly jako vyměněné. Už jste neslyšeli rámus a hlasité mlčení, ale bylo vidět, že v domácnosti vládne klid a pohoda. Děti si po sobě uklízely a nenechaly maminku se trápit. Po kouli jako by se slehla zem a jediná Samanta věděla, co se doopravdy stalo, a že je to tak, jak má být. Byla šťastná a její sourozenci taky.

„*Me oda imar na'ikerava avri!*“ Phenelas peske e domard'i daj, so la ehas deš čhave. Čhori dajori, avka but čhave, nahas la aňi chvi'la pre peste the te chal vareso. O čhavore furt vareso kerenas, kerenas aver balamuta the našunenas peskra daja, so imar nadžanelas so te kerel. Jekh lakre čhavendar, savo kere-las najbareder bordel'is the ehas pašoda koda najcikneder, denašelas peskre phure phraleha, le Josefoha. E Anička, savi načirl'ikere-las o ul'pnaskero, kerelas kajsi vika, hoj la dake praskinelas o bubinky. O Pepičkus, jekh andal savore šunelas peskra daja, ča sar phenelas, hoj leske cinela nevo motoricis. Lakre aver pandž čhave, kromě jekha čhajora, so kerelas sa so phenelas, pre peste denas duma sar phure džuv'la pro tarhos. E Samanta ehas jekho-ri čhajori, savi šunelas la daja pro jekh lav, sa so phenelas, ta joj kere-las, pomožinlas andro kher, rajbine-las, phirelas pro nakupy, the pomo-žinlas te tavel la dajake o chabena pre avka pherdo bengale čhavore. Nadžalas pes te phenel, kas dikhe-las e daj najrader, bo savore ehas lakre čhave a našti 'ikerlas jekhes buter. Te kamelas o Josefos nevo balonkos, kamenas les he aver čhave.

Varesavo džives, sar ehas la dajake nalačhes, bičad'as la Anička he le Pepičkus te džan te cinavel pro aver džives. Akana o čhave phende hoj džan andro foros, bo jinač našti'ňikhaj džanas, ča pro bar. E daj lenge phend'a, so majinen te cinel the mek lenge phend'a hoj sar doci-navena, ta te avel sig khere. O aver čhave adadžives dikhenas pre neve filmi, so lenge požičind'as e Samanta khatar peskre kamarata, ča kaj

peskre e daj čeporo te bešel tele. E daj ehas rado, hoj vaš lake e čhajori kerel chvi'la, kaj te avel la časos pre peste, bo imar nahas najterne-der, dukhalas la o dumo he o čanga.

Sar o čhave avenas pale andal ole nakupy, ačhile te terdžol paš o jekh cerha le trastune gu'enca. But bares pes oda lenge pačinlas. Šoha kajso vecos nadikhle. Nisostar nič tho'da avri o šero ajso baro manuš the phuč'as: „*Kamen vareso čhavele?*“ The o Pepičkus phuč'as, keci mol kale gu'la. O dženo leske phend'a: „*Nane oda ča kajse gu'la! Ehin len čuduňi zor! The hine but kuč so man vaš lende dena?*“ „*Savore love di-ňam avri vaš ole nakupy! Nič amen-ge naačhil'as!*“ Phend'as e Anička. „*Čhavale, len peske kaja gu'la hja-ba, hiňi imar phuri a nane la ňisa-vi cena! Dena tumen bacht'ipen! Ale než oda so mangena, mukhena avri andal o muj, mušinen peske lačhes rozgondo'inel, bo imar oda našti len pale!*“ O čhavore peske phenas, savo oda hin dilino manuš, pa-likeder leske a gele het.

Sar palis dogele khere, lengri daj imar pašt'uvelas andro ha'dos ca'li parňi the bizerakeri. Nadžanelas so late ehin a le doktoris te vičinel nakamelas, bo peske mišlinlas, hoj oda ehin normalno chripka. Kajča oda neehas ča ajso nasva'ipen, e daj ehas nasva'í pro jilo, aľe aňi pal oda nadžanelas. Ča varekana la avka pi-chind'as pašo jilo. Savore lakre čhave terdžile paš o lakro ha'dos. E Samanta nadžanelas, kas te chudel bu-ter. Lengri daj imar merelas a o čhave lačhes džanenas, hoj oda kerde jon. Rovenas a omluvinenas pes la dajake, aľe imar oda nahas vaš ňi-soste. Nisostar nič peske e Anička leperd'a pre oda manuš a pre o'la tra-stuni gu'la. Šaj la daja sas'tarla avri, so te phenelas čačipen? E Anička ge'la vaš o'la trastuňi gu'la, savi chudle a mangelas peske koda, vaš soste bi šoha na sajind'ahas. Man-gelas peske, kaj te avel lakri daj sas-t'i. Maškar koda časos e daj zašun-d'as andro jilo lokipen he mištiben. „*Zachud'llas oda! Ta čačes phenelas čačipen! La daja sastard'a avri oja trastuňi gu'la!*“ E Anička savorenge phend'as, hoj la daja sastard'a avri oja trastuňi gu'la, aľe aver čhave lake napačanas. „*Dokazinava tumenge! Samanto, mangav tuke vareso, phen oda andre koja gu'la a dikheha!*“ E Samanta phend'as peskro najbareder kam'aripen, savo ňiko nadžanenas. La Samantakre phrala the pheňa peske mišlinenas, hoj lakro najkbareder kam'aripen ehin te lel vera vaš koda najšukare-der muř andal o calo foros. Kajča pes mišlinenas. La Samanta ehas somnakuno jilo, ehas šukar, god'a-ver, the buťakeri. Mangelas peske, kaj te avel pro svetos miros, sloboda a kaj pes o manuša dikhen rada a he peske te pomožinen. Kada sa-voro so peske mangavelas pes ačhil'as a džanen soha pes oda do-kazind'as! O čhavore! Ehas sar andal o aver svetos! Imar našunenas ko'la vika, aľe džalas te dikhel, hoj andro lengro kher ehin klidos. O čhavore peske pal peste pratine-nas a namukhenas la daja, kaj te cerpinel. Pal koja trastuňi gu'la pes našad'as e phuv a jekho-ri e Samanta džanelas, so pes čačes ačhil'as a hoj oda kavka majinel te avel. Has bachta'li the lakre pheňa he phrala tiž. Has len savoren baro jilo, savo pes ča kavka na čerinelo.

Lucie Kačová

Vánoce přicházejí...

Bliží se období Vánoc a my nesmíme zapomenout na pečení voňavého, křupavého cukroví. U nás začínáme péct koncem listopadu, ale někdo s tím začíná mnohem dřív.

V naší rodině je vánoční pečení zvykem. Mamka vždycky udělala asi 20 lineckých těst vanilkových i kakaových. Všichni jsme jí chtěli pomáhat vykrajovat, válet a mazat cukroví, ale mamka nás nikdy nenechala péct, protože jsme byli ještě malí, a ona věděla, že bychom to spálili. Tak jsme nakonec jenom mazali marmeládou a nugátovou pomazánkou. Vůně cukroví se linula celým domem, padal sníh a my měli radost, že jsme všichni pohromadě. Upečené cukroví jsme uschovávali v krabici a dávali na skříň, to proto, abychom ho do Vánoc nesnědli. Vždycky, když rodiče někam odešli, využili jsme situace. Nejstarší a zároveň nejvyšší bratr krabici sundal a my jsme si nabrali do hrsti, kolik se nám jen vešlo. Když někdo přišel na návštěvu, mamka je pohostila cukrovím a okamžitě poznala, že toho hodně ubylo. No jo, takhle to u nás kdysi chodilo. Teď nakupujeme suroviny potřebné k pečení. Jelikož studuju prvním rokem obor cukrářka, budu letos péct já. Proto bych vám předala pár receptů na vánoční cukroví, které jsem se na praxi naučila.

Linecké těsto:

suroviny:	370 g hladké mouky
	125 g cukru moučka
	1 hera (stela, sluna)
	20 g vanilkového cukru
	1 vejce

Na stůl prosijeme mouku, do které uděláme důlek, dokola přidáme cukr moučku, vanilkový cukr a na hrubší plátky nakrájený tuk. Do důlku dáme vejce. Vše zpracujeme a postupujeme opatrně, aby se nám těsto nespařilo. Hotové těsto necháme odležet v lednici. Po odležení ho vyvalujeme o tloušťce 3 mm do tvaru čtverce nebo obdélníku. Vykrajovátkem vypichujeme tvary. Pečeme při teplotě 200–220 stupňů. Upečené cukroví necháme vychladnout a po vychladnutí mažeme marmeládou nebo jinou náplní. Nakonec spojené a namazané cukroví pocukrujeme cukrem moučkou. Pro linecké těsto kakaové jen k surovinám přidáme kakao.

Hrničkové perníčky

Suroviny:	2,5 hrnku hladké mouky
	1 hrnek cukru moučka
	2 lžíce medu
	2 lžíce rostlinného tuku na pečení
	1 vejce
	0,5 lžičky mleté skořice
	0,5 lžičky perníkového koření
	1 lžička prášku do pečiva

Tuk a med nahřejeme a smícháme s cukrem. Přidáme mouku s práškem do pečiva, vejce a perníkové koření. Vše zpracujeme na hladké těsto a necháme do druhého dne odležet. Těsto vyválíme na plát o tloušťce 5 mm a vykrajujeme tvary, které pečeme v předehřáté troubě na 200 stupňů, a to 5–10 minut. Horké perníčky potřeme žloutkem a necháme vychladnout.

Skořicové hvězdičky

Suroviny:	3 bílky
	300 g cukru moučka
	1 lžíce citronové kůry
	1 lžíce rumu
	2,5 lžíce mleté skořice
	400 g mletých ořechů

Bílky ušleháme dotuha, přidáme cukr a vyšleháme na lesklou hmotu, 1 dl oddělíme a dáme stranou na polevu. Do zbytku bílkové směsi přidáme citronovou kůru, rum, skořici a mleté ořechy.

Těsto zpracujeme a uložíme na 2 hodiny do chladu. Po vychladnutí z něj vyválíme plát silný 1 cm a vykrájíme hvězdičky. Hvězdičky potřeme bílkovou polevou a pečeme 5 minut v předehřáté troubě na 250 stupňů.

Plněné oříšky

Suroviny:	200 g hladké mouky
	75 g cukru moučka
	špetka soli
	1 vejce
	100 g másla
	50 g rozinek
	50 g vlašských ořechů
	40 g čokolády
	50 g mléka
Na náplň:	100 g bílé čokolády
	50 g másla

Z mouky, cukru, vejce, soli a másla vypracujeme drobné těsto. Čokoládu nasekáme, rozpustíme v mléce a necháme vychladnout. Rozinky nakrájíme na menší kousky a vlašské ořechy nasekáme. Čokoládové mléko, rozinky i ořechy vpracujeme do těsta, které pak zabalíme do potravinové fólie a uložíme do chladu. Pomocí dvou lžiček z těsta tvoříme malé hrudky, které klademe na plech vyložený pečicím papírem v dostatečných rozestupech. V troubě vyhřáté na 180 stupňů pečeme cca 5–8 minut. Bílou čokoládu rozpustíme nad vodní lázní a když mírně zchladne, vyšleháme ji s máslem. Vychladlé sušenky pak slepujeme krémem z bílé čokolády.

Dobrou chuť! Emílie Kačová

Karvinské studio DiGaZ podrží mladé kapely, které teprve začínají

Tom DiGaZ a.k.a. Mistr zvuku je rodák z Karviné. Od mládí se věnuje hudbě, proto je těžké najít v okolí konkurenci. Svůj první sampler s počítačem dostal od DJ Master G'ho (spoluzakladatel legendárních rapových kompilací Rhymes Street Squad) v roce 1998. Od té doby začal pracovat na remixech, které se později začaly hrát v karvinském klubu Cassanova, kde se později zrodila myšlenka k vytvoření projektu Rhymes Street Squad. Již několik let je majitelem nahrávacího Studia DiGaZ. Svou dlouholetou zkušenost s hudbou uplatnil především nahráváním a produkováním hudeb pro neskutečné množství (nejen) hip-hopových kapel, ale též interpretů.

DiGaZ studio otevřel všem, a proto zde často nahrávají i místní Romové. Naposledy se ve studiu objevil talentovaný Maďar Eugen neboli také Adam, který svůj um předvedl jak na klávesách, tak za mikrofonem. Brzky zde plánuje natočit své sólo album.

Objevila se tady i bohumínská kapela Kromír, jež ve studiu natáčela své promo CD. A nebo také velice talentovaná zpěvačka, teprve osmiletá, ale svůj talent rozhodně nezapře – Adélka Ferencová!

Loni zde nahrával i rapper Lukrecius Chang své debutové album Jedi-nečný. A právě DiGaZ dohlížel na kvalitu nahrávek a celkového znění CD. Studio DiGaZ je jedno z mála profesionálních studií v okrese, a tak sem jezdí lidé z okolních měst. Často dává možnost začínajícím kapelám, aby získaly nové zkušenosti v nahrávání. Více na www.digaz.cz (web)

Foto: Roman Ružanský

Lukrecius Chang o filmu Šitkredit

Už vám někdy někdo nečekaně zavolal a nabídl sto tisíc? I přesto, že nechtěl vyhovět vašemu požadavku na půjčku ve výši 10 000 korun? Už jste někdy zaplatili 80 000 korun jen za to, že jste se zeptali, zda můžete půjčku předčasně splatit? A nebo jste nerozuměli podmínkám smlouvy, které byly pro normálního člověka nesrozumitelné? Raper Lukrecius Chang nahrál k tomuto filmu stejnojmenný song, jenž doplňuje atmosféru dokumentu.

Film Šitkredit sleduje příběhy několika dlužníků, kteří se kvůli relativně nízkému dluhu pár tisíc korun ocitli rychle v neřešitelné situaci. „*Agenti firem poskytující rychlé půjčky chodí nabízet peníze přímo do bytů, kde žijí chudé a sociálně slabé rodiny. Zneužívají přitom jejich nízkého vzdělání a téměř nulového právního povědomí a uzavírají s nimi smlouvy, jejichž podmínky lze označit za lichvářské,*“ vysvětluje Ladislav Toušek ze společnosti Člověk v tísni a dodává: „*Dokument se snaží prostřednictvím několika lidských příběhů přiblížit divákovi neetické praktiky těchto firem a ukázat dopady jejich jednání na konkrétních osudech dlužníků.*“

Na problém lichvy a předluženosti domácností s nízkými příjmy upozorňuje film Šitkredit. Autorem filmu, který vznikl od roku 2008 ve spolupráci s pracovníky plzeňské pobočky Člověka v tísni, je Martin Řezníček, režisér známého dokumentu Úžera. (web, red., vk)

Lukrecius Chang pal o filmes Šitkredit

Imar tumenge vareko nisostar nič vičindža the phendža tumenge, hoj tumen dela sto tisíc korun? He vaškada, hoj nakamenas tumenge tekerel pre dzeka vaš e pučjka savi ehas 10 000 korun? Imar varekana počindžan 80 000 korun ča vaš kada, hoj pučľan či la pujčka sar počinen polokes, sako čhon? The abo nagondolineneas andro podmínky so ehas pisi-men andre smlouva, save ehas pre dal normalno manuš nalačes pisimen? O Raperisis o Lukrecius Chang kerdžas pal kada filmes gil'i savi kerel dzeka andro dokumentos.

O filmes Šitkredit dikhel pal o paramisa varesavenge dženenge so hine dlužníky, save pes zachudle andre kasi situacia so len ehas pherdo dluchy the nadžanenas so tekerel.

O agenty katar firmy lenge kamen tešegetinel, kamen len tedel pujčky, phiren len tedel o love andro lengo kher, kaj dživen čhore the sociálně loke fajty. Vichasňaren len kalestar, hoj len ehin cikno sikadžipen andre škola the hine diline the vaškada lenca keren avri o smlouvy, lenge podmínky pes džan tephenel sar lichvářské, phenel o Ladislav Toušek katar společnost'ia O manuš andro pharipen. O dokumentos pes starinel, sika-vel le dženeske so dikhel neeticke praktiky kasenge firmenge kamen tesikavel sar o dlužníka doperna. Dženo se kerdža, savo pes kerdža avri andro berš 2008 andre jekhetano buťi le dženege katar Plzeňsko pobočka Manuš andre tíšňa, ehin o Martin Řezníček, režiseris katar prindžardu-no dokumnetos Úžer. (web, red., vk)

Lukrecius Chang: Důležité je bez ustání na sobě makat

Tak podle známého karvinského rapera vyznívá poselství filmu Šitkredit. V něm si Lukrecius Kišš Chang sám zahrál. Nás o filmu samozřejmě zajímalo víc.

Kdo a jak tě oslovil při natáčení ke spolupráci ohledně tohoto filmu?

Byl to režisér Martin Řezníček z Prahy společně s organizací Člověk v tísni.

Jaké jsi měl pocity, když jsi hrál scény, které se v životě mohou vyskytnout úplně každému člověku? Bral sis to sám na sebe?

Pocity byly na správném místě. V podstatě jsem hrál sám sebe a rapoval o Šitkreditu, jak to vlastně všechno chodí.

A pokud by ses do také situace doopravdy dostal, jak by ses zachoval, jak bys to řešil?

Tak určitě do takové věci bych nechtěl spadnout, ale pokud ano, tak bych musel jen platit a platit. To znamená vydělávat víc a víc peněz.

Vzpomeneš si na nějakou konkrétní scénu, která v tobě povzbudila dojem, že bys mohl dál někdy hrát ve filmu?

Všechno tohle začalo ve filmu Česká republika, tam jsem dostal takový velký nádech, že mám chuť dále v tomhle směru pokračovat. Chtěl bych někdy natočit svůj vlastní akční projekt.

Kolik času jsi tomu věnoval a jak vypadal tvůj obyčejný „natáčecí“ den?

Příprava na tenhle film trvala dlouho. Týden jsem na tom makal a nahrával úvodní píseň k filmu. Velice jsem se s tím ztotožnil. Můj den? Ráno trénink a pak vyřizování e-mailů, potom psaní rapových textů a večer jsem trávil buď ve studiu nebo se procházel venku a sbíral myšlenky a poslouchal hudbu.

Kde se všude natáčelo? A kdo se na filmu ještě podílel?

Natáčelo se v Ostravě, Karviné, Ústí nad Labem, Janově, Karlových Varech, Sokolově, Plzni, Praze a Bratislavě. Na filmu se podíleli Hirt, Hůle, Králová, Durdill, Špidla, nadace Člověk v tísni, katedra antropologie na Západočeské univerzitě ve Plzni a Ministerstvo vnitra ČR.

Lukrecius Chang: Baro ehin furt tekerel buťi pro peskre věci

Ko Tuke phendža pal kada filmes?

Lačo džives, pal kada filmes mange phendža o režiseris o Martin Řezníček katar Praha jekhetane la organizacia o Manuš andro pharipen.

Save Tut ehas šunde, sar kerehas buťi, save pes sakoneske šaj ačhon? Lehas oda tuke oda koro pre peste?

O šunde ehas pro pršo than. Šaj phenav, hoj bavinavas korkores man the repinavas andro šitkredit, sar oda vlastne phirel.

The te bi tut andre kasi situacia dochudľalas, sar by pes likerďžalas, sar by kerdžalas.

Ta mindžar by nakamľomas andre teperel, the hi, ta mušindžomas ča tepočinel the tepočinel. Kajča oda znameninel ča tekerel buteder love.

Leperes tuke pre varesavi scéna, savi andre tuke andro jilo peľas, hoj by kerdžalas varekana buťi andro filmes?

Savoro kada pes ačhiľa andro filmes Čechiko Rapublika, ta odoj chudľom kaso jehk bari godži, hoj man ehin energia andre kaľa buťi tedžal dureder. Kamľomas by jekhvar tenatočinel miro vlastno akčno projektos.

Keci časos andre kada diňal, the sar dičuvelas tiro džives?

Sar man pripravinavas pre kada fimos. Kurko keravs pre kada buťi the nahrailinavas hodno gil'i andro filmes. But man andre leste thodžom. Miro džives? Tosara treningos the pal'is porjados andro emailos the pal'is tepisinel o lava andro rap the rači beď andro studio lebo som

Jaký z toho máš celkový pocit? Zkusil bys ohodnotit svou práci sám?

Jak jsem viděl celý dokument v kině, tak jsem měl velkou radost. Tenhle projekt je velice působivý a naučný. Z výsledku jsem spokojený.

Kdybys dostal nabídku hrát v romském filmu, vzal bys ji?

Pokud mi někdo takovou roli dá? Takové nabídky se určitě neodmítají.

Máš na kontě několik cen. Máš tedy všechno, po čem jsi kdy toužil, nebo ještě o něčem tajně sníš?

Důležité je stále makat na svých věcech, protože nikdy není dost. Mám naplánované další album a s tím přijde samozřejmě spousta dalších novinek.

Ptala se Veronika Kačová

avri the leperav pro gondolipen the šunav o giľa.

Kaj pes natočinelas? The ko mek kerlas buťi pre kada filmes?

Natočinelas pes nadro fora: Ostrava, Karviná, Ústí nad Labem, Janov, Karlovy Vary, Sokolov, Plzeň, Praha, Bratislava. Pro filmy týž kernas buťi o Hirt, Hůle, e Králová, o Durdill, o Špidla, o manuš andro pharipen, CAAT FF ZČU andre Plzeň le šegetipenoha MV Čechiko republika.

Savo tut kalestar ehin calkovo šundo, sar dikhes pre tiri buťi?

Sar dikhl'om calo dokumentos andro kinos, ta man ehas bari radost'ia, hoj kada projketos hino but působivo the hlavne del vareso le manuľs. Som calkom spokojimen sar o fimos hino kerdo.

Avel mange andro šero leperiben, te by chudľalas nabídka andro romano filmes, ľiľalas by la?

Te by mange vareko diňalas kasi rola, ta by ľiľomas, kase nabídky pes naodphenel.

Ehin tut pro konto varesave ceny, keres buťa the les oda palala? Ehin tut savoro so kamehas abo mek vareso kames...

Baro ehin furt tekerel buťi pro peskre věci, vašoda nikda naene but. Ehin man avri kerdo novo album the kaleha avna pherdo nove věci.

Phučelas Veronika Kačová

Foto: Roman Ružanský

Ivan Berky-Dušík: Sochy mě nadchly víc než cihly

Dokončení ze str. 1

Musím říct, že mně samotnému se moje profese vůbec nelíbila. I proto jsem se nakonec pustil do práce s dřevem a dělal sochy ze dřeva.

Máš doma nějakou sbírku soch z hlíny?

Hliněných jsem udělal hodně, ale doma nemám ani jednu. Lidi si je kupovali a taky jsem jich hodně rozdál.

Ivane, děláš sochy jen s romskou tematikou nebo i gádžovskou?

S tematiku slovenskou, romskou, folklorní, sakrální, náboženskou, prostě vše, co po mně lidi chtějí.

Čeho se týkají slovenská témata?

Nejvíc soch tvořím s vazbou na folklorní témata z podpoľanského regionu. Tam taky bydlím. Jde o moc pěkný folklor a pěkné kroje. Zákazníci si nechávají dělat figurální dřevorezbu, prostě postavy v krojích, muzikanty s fujarou, harmonikou, s houslemi a podobně.

Romská témata pojednávají o čem?

Těch jsem nejvíc udělal pro romské muzeum. Šlo třeba o sochu romské primášky – houslistky Cinka Panna. Jako romského muzikanta jsem pojal sochu svého otce. Mám „na konť“ taky romskou matku s dítětem apod. Například teď nedávno jeden Rakušan potřeboval, abych podle fotky vytvořil sochu sedmdesátiletého člověka jako dárek pro bližního k narozeninám.

Má práce se mu zalíbila a s radostí si vše odvezl domů do rakouského Grazu.

Máš vlastní výstavy?

Jednou jsem měl putovní výstavu v Prešově v redakci Romano l'il nevo. Jinak ne.

A co v cizině?

V cizině jako takové ještě ne. Ale pokud budeme Českou republiku už pokládat za cizinu, tak to ano. Moje práce vystavovalo Muzeum romské kultury v Brně.

S jakým dřevem nejvíc pracuješ?

Teď nejčastěji s lipovým dřevem. Je měkké a tvárné. Dřevo však musí být suché. Dobře vyschlé dřevo na to potřebuje až pět let.

Ivane, přál by sis, aby i tvoje děti byly sochaři?

Ano, zasvěčuji je do své práce. Jeden syn už udělal v Bratislavě talentovky a má i svého dárce, který mu bude studium platit. Syn je velice talentovaný, chci aby se zdomakoval v uměleckém směru, aby z něho byl velký člověk.

Připravuješ se na Vánoce?

Samozřejmě, ale letos nebudou jako předtím. Nedávno jsem pochoval maminku a ona nám teď bude moc scházet.

Jak u vás slaví Vánoce Romové, jaké tam máte zvyky?

Popravdě řečeno, už to není jako kdysi. Staré generace lidí vymřely a tím pádem všechny tradice vymizely.

Pamatuju si, že Romové chodili koledovat pod okna, muzikanti šli od baráku k baráku a hráli. Zvali jeden druhého, chodili si vinšovat a Vánoce slavili společně. Šlo o krásné zvyky a je mi po nich i smutno. Dnes už slavíme vánoční svátky stejně jako Slováci.

Co bys chtěl k Vánocům popřát našim čtenářům?

Nejen jim, ale všem lidem přeju veselé Vánoce a šťastný a veselý nový rok.

Ivane, děkuju ti za rozhovor a přeju tobě i tvé rodince, čtenářům a všem lidem na světě klidné Vánoce a šťastný a veselý nový rok. Přeju všem štěstí, zdraví, lásku, úspěch a klidný a pohodový život.

Ptal se Gejza Horváth

Sar pes tuke odoj dživel?

Dživel pes mange pre Slatina lače, som maškar o manuša, maškar o gadže, maškar o Roma. Hi odoj lače, nane amen odova problému. Aľe všadzi pes arakhel kalo bakro, so kerel nalačhes. Inakšeder pes o Roma l'ikeren a snažinen pes te dživel sar kampil.

Ivan, tro dad has baro lavutaris, sar oda pes ačhl'as, kaj tu nasal lavutaris, aľe socharis?

Sar somas terno, ta bašavahi tiž. Študind'om avri poľnohospodarsko škola a keravas buťi pro družstvos. Phiravas le traktoriha u odoj man arakhľom jekhe phure gadžeha, so kerelas kaštestar o keres-ti. Mange pes leskri buťi tecinlas. Jov mange diñas simadži duj dlatky a phendža mange: Te džanes avka

te kreslinel, ta mušines te džanel the le kaštestar vareso te kerel. Ker vasero a me dihkava a phenava tuke, či džanes abo na. No, kerdžom socha a o gadžo mange phend'a, kaj hi man talentos.

Tu he maľines? Hin tut khere varesave obraza?

Hi maľinav, maľinav so pes del. Hi oda ajso široko spektrum, maľinav oda so o manuša mandar kamen. Maľinav ča pre objednavka, sar mandar o manuša vareso kamen. Maľinav andro časopisi, kerav karikaturi le politikendar, maľinav andro romane novini, Romano l'il nevo. Bares pes mange tecinel oja buťi, hoj šaj kerav korkoro kritika pre politicko situacija k'amen-de pre Slovensko. Jekhvar kerd'om karikatura andro Romano l'il nevo, pal o romane politika pre Slovensko. Pre miri buťi has bari kritika, o romane politika nasle spokojna oleha, so lendar kerd'om.

Ta e redakcija phend'a, kaj mušinav oda te prekerel. Savori miri buťi mušind'om te premaľinel. O romane politika pes nakamenas te dikhel sar karikatura.

Čirla imar maľines?

But berša imar maľinav. Sl'ahi man ajsi príležitosť, kaj ilustrind'om duj kniži. Oslovena man jekh autoris o Jožko Šeno, so pisind'a nižka. Imar muľa čoro, kerdžom leske jekh autobiograficko djelo, Perľički. O Jožko has baro rado, hoj oda kerdžom me. Miri buťi pes leske tecinlas. Tiž kerd'om e ilustracija andre knižka, so pisind'a e Anka Botošova pal peskro dad, pal o Janko Berki Mrenica, imar tiž muľa. Has oda baro lavutaris.

Keci beršendar keres o sochy?

O sochi chudľom te kerel andro berš 1990. A angloda me nadžanavas, kaj kada džav te kerel. Me nadžanavas, kaj oda hi andre mande. Me keravas buťi andro kanala le romenca, la šuffaha le krampačih. Jekhvar sar keravas andre tehelňa Zvolenate, odoj has ajsi lačhi čikh, iľom mange la khere a kerdžom latar sochi. O sochi pal'is andre tehelňa vipalind'om a iľom len mange khere. Khere kerdžom upre e galzura u le manušenge pes oda tecinlas. Mange korkoreske oda nahas pre kedva, mange pes oda natecinlas, so kerdžom. Vaš oda pal'is man mukhľom andro kašt, a keravas sochi le kaštestar.

Hin tut vareave sochi čikhatar?

Kerdžom akor but sochi la čikhatar, imar man nane olestar aňi jekh, sa diňom le manušenge. O sochi cinde peske mandar o manuša.

Ivan, keres ča romaňi tematika, abo ča gadžikaňi?

Kerav sochi pre tematika gadžikaňi, romaňi, folklorno, sakralno, nábožensko, kerav sa so mandar o manuša kamen.

A te keres gadžikaňi tematika, ta so keres nekbuter?

Nekhbuter kerav o folkloris, andal o regionos Podpoľany. Odoj he bešav. Hin oda Mineji šukar folkloris, odoj hin bare šukar kroji. O manuša peske den te kerel figuralno drevo-rezba: krojovane manušen, manušen lavutaren, la fujaraha, la harmonikaha, vaj la lavutaha.

Savi keres nekbuter romaňi tematika?

Oda hin avka, hoj keravas vaš o muzeum adaj Brnoste. Kerd'om lenge dost buťi. Adaj andro muzeum kerdžom napríklad socha Cinka panna, oda has čhaj, bari primaška. Kerdžom lenge Romen lavutaren. Kerdžom lenge mre dades, sar romane lavutaris, romana džuvľa čhavoreha. Kerdžom le Romenca dost sochi, pal o fotky keravas sa, keravas oda so mandar kamenas. Akana načirla avľas pal ma jekh Rakušan, kamelas mandar, kaj te kerav pal e fotka Poure manušes. Has oda konkretno, eftavardešeberšengro phuro manuš. Has les narozehini a oda Rakušan, kamelas les te del darkos, ta kerdžom leske pal o portretos ole manušestar socha.

O Rakušan, has spokojno, iľa peske miri socha khere andro foro Graz.

Keres varesave vistavi?

Has man jekhvar, vaj duvar putovno vistava andro Prešov, andre redakcija Romano l'il nevo. Konkretne vistavi man imar buter nahas.

Has tut vistava imar the andre cizina?

Na, mek šoha man nahas, čak adaj andre Česka republika. Miri buťi has vistavimen kadaj andro Brno, andro romano muzeum.

Save materijaloha keres nekbuter buči?

Akanik kerav čak lipatar. Oda hin kovlo tvarno kašt, aľe kašteha pes

mange kerel lačhes buti. O kašt musaj te avel šuko. Ajso kašt šuťol pandž berš.

Kames, kaj he tre čhave te aven sochara?

Hi, hin man spolupraca jekhe združeniha, Dive maky Bratislavate. Kerav odoj andre jekh projektos lektoris a mire čhave hin andre oda projektos tiž zapojimen. Jekh čhavo kerdža Bratislavate o talentovki a hin les jekh darcos, so leske poťinel o študia pre umelecko škola. Poťinela leske the akor, sar džala pre sredno, the pre vysoko škola. Kamav, kaj mro čhavo te džal pro umelecko smeros, hin les baro talentos a te študinela, ta avela lestar baro manuš.

Rado sal oleske, hoj avel

e Karačoňa?

No, som he rado, he na. E daj mange muľa u akana oda avela perši Karačoňa so naavela amenca. Chibaľina amenge, avela oda smutno Karačoňa.

Sar o Roma l'ikeren e Karačoňa, save hin ke tumende zviki?

Mušinav te phenel čačipen avka sar hin, oda imar nane avka sar verekana. Savore tradicii našľile a oda imar nane odi generacija, so sas mro dad, mri daj.

Pametinav mange, kaj akor o Roma ke peste phirnas navzajom. Bašavenas peske tel o oblaki o kole-di, oda has gadžikane koledi, phirenas peske te giľavel tel oblaki, vinčinenas peske. Has oda šukar zviki, akanik imar oda nane. Odoj imar aňi nane ajso pure Roma, hoj ada te l'ikeren. Mri daj čori, joj has odoj nekpureder manušni, lake has 78 berš. Odoj nane akanik imar ajse phure manuša, odoj dživen Roma, so hin lenge nekbuter 60 berš. O stromikos thovas andro kher sako berš, bi oda bi naaveles e Karačoňa. O Roma pes imar navičinen jekh avres. Vičinen pes ke peste ča e famel'ija.

Ivan, pal'ikerav tuke vaš kada, so mange savoro phenžal. Žičinav tuke le jilestar but bacht the scascipen, the tira romňake, the le čhavage. Žičinav tuke the savore manušenge šukar bachtaľi Karačoňa. O Del tumen savoren te hadinel, pre dojekh than, pre dojekh krokos. Andre tiro dživipen the savore manušengro sa te avel avka, sar kamen, sar užaren.

Phučelas Gejza Horváth

VOĐORI

PORADNA

PRO NÁCTILETÉ

Máš problém s láskou, ve škole, s kamarádem, s rodinou, se světem, sám se sebou? Nerozumíš si s rodiči, podrazila tě kamarádka, nevíš, jak vyznat lásku, jak se líbat, neberou tě do party, učitel si na tebe zasedl, váháš, co dělat po škole? Naše psycholožka Ti okamžitě, anonymně a bezplatně odpoví na jakýkoliv dotaz v naší on-line poradně. Svěř svůj problém do elektronického formuláře na webu www.romanovodori.cz a naše psycholožka Ti obratem odpoví.

Romano vođori je dvouměsíčník pro děti a náctileté:

- o všem, čím se lidé liší
- pro všechny, kteří respektují a vítají rozdíly mezi lidmi

Jeho redakci tvoří děti, žáci, odborníci - Češi, Romové, Vietnamci, Mongolové, Ukrajinci a další. Češi i TY bytí redaktorem Romano Vođori? Napiš nám na romano.vodori@gmail.com

K dostání ve vybraných základních školách a na internetu.

www.romanovodori.cz

NOVÝ DVOUMĚSÍČNÍK PRO DĚTI A NÁCTILETÉ:

- o všem, čím se lidé liší,
- pro všechny, kteří respektují a vítají rozdíly mezi lidmi.

ČASOPIS PRO ROMANO

vođori

MULTIKULTURNÍ MLÁDEŽ

Redakci tvoří děti, žáci, odborníci - Češi, Romové, Vietnamci, Mongolové, Ukrajinci a další Češi i TY bytí redaktorem Romano Vođori? Napiš nám na romano.vodori@gmail.com K dostání ve vybraných základních školách a na internetu.

www.romanovodori.cz

Hádanice o prvenství vejce či slepice

Jana Horváthová v textu Chudoba Romů není příčinou jejich mízérie, ale důsledkem (RH 16-2010) vylíčila vnitřní bariéry, zabraňující Romům v integraci do hostujících společenství jakožto „jednoznačně mechanismy, které vznikly na ochranu skupiny, pro její přežití. Pokud nebudou tyto mechanismy třeba, je možno je odložit jako anachronické, přežité a nepotřebné“. A protože možnost takového odložení pokládám při integračním procesu za klíč k začarovanému zámku integrace, nedá mi pokoje, dokud jím nepootočím... Je tím pravým k zámku, nebo ne? Zdá se, že odmýká i zamyká, a to na mnoho západů. Zásadním mechanismem, činícím z romství znevýhodňující faktor, je podle autora stejnojmenné statě Viktora Sekyta (Socioklub, 2003) mechanismus fungování tradiční romské velkorodiny samotné.

Ta je založena na vzájemné a stále výpomoci všech svých členů. Úspěch jednoho je úspěchem všech a jeho plody jsou mezi všechny členy poděleny. Taktéž je tomu i s neúspěchem... Často to znamená nemožnost odložení požitku (konzumace) na později. Neustálá vzájemná výpomoc a dělení nabytých statků vyžaduje rychlý a tedy zhusta jednorázový zisk a výdělek. To, že by se měla konzumace odkládat, tedy šetřit, léta se učit a studovat, aby tak jednou byl život snesitelnější, v takovémto mechanismu není možné. Nesetkáváme se tedy s tím, že by jedinci usilujícímu o sociální vzestup v gádžovské (neromské) společnosti byla jeho velkorodina oporou. Naopak, vyžadováním neustálého podílu na výnosech z jeho činností, přítomnosti na všech rodinných rituálech (svatbách, křtinách, pohřbech, oslavách), je mu spíše brzdou. Velkorodina (fajta) tak ovšem vytváří systém sociální kontroly. Pokud se mu jedinec nepodřídí, (sebe) vylučuje se. Přestává být členem (naším člověkem), přestává být Romem, protože odloží své romství. Mechanismy na ochranu skupiny jsou pro něj „anachronické, přežité a nepotřebné“. Zámek zaklapne. Skupina však žije dál, pouze uplatnila mechanismy, které vznikly pro její přežití. Takto pak vznikají ghetta neschopných. A to nejen u Romů. Avšak zámek má i zrádná propadliště. Pokud se vlády na zámku zmocní hololebci, do propadliště jsou svrženi v první řadě ti, kdo z ghetta dokázali uniknout. A jako důvod jejich svržení do propadliště je poukazováno právě na ghetta, která jsou přece semeništěm marasmu... tak se kruh uzavírá.

Horváthová pokládá tvrzení, že vnitřní bariéry zabraňují Romům v integraci, za nepodstatné, protože jeho znalost (zřejmě oněch vylučovacích mechanismů) sama o sobě integraci neposune. Sama o sobě jistě ne. K posunutí musí být vybavena mechanismy fungujícími opačným, tedy začleňovacím směrem. Tak, aby se především mohlo zbourat ghetto v hlavách, a posléze i sanovat ono složené z domů a bytů, vytvářející svou vnitřní mapou i ve velkoměstském prostředí osadu. Takového uschopňovací mechanismy (mimoškolní výuka dětí, zaměstnanecké programy, vstupní byty) jsou finančně nákladné, a vyžadují proto společenský konsensus. Toho nedocílíme, pokud se budou témata vnitřních bariér tabuizovat, jak se stalo vypuštěním celé jedné kapitoly z nově zpracované vládní integrační strategie. Zůstane-li téma vnitřních bariér Romů při koncipování integračních programů tabuizováno, pak se ho ujmuou uskupení, která skutečně o niajou integraci jinakosti nestojí... a kruh se bude dál pevněji uzavírat.

Z vládních konceptů integrace by se měl odbourat její důraz na vinu hostující (majoritní, v našem případě české, etc.) společnosti. Spor o to, jestli je tíživé postavení Romů důsledkem jejich staleté diskriminace, nebo spíše bariér, které jejich začlenění do hostitelských společností klade jejich vlastní kultura, připomíná totiž dilema, jestli bylo dříve vejce, nebo slepice. Jako historička Jana Horváthová jistě dobře ví, že první cikánské skupiny putující po západu Evropy se vydávaly za poutníky, odčínající své hříchy. Byly hoštěny a byly jim vydávány ochranné glejty. Začaly se však ve velkém ztrácet slepice, a... na to lze jistě odpovědět, že prvotní byla averze vůči barvou kůže a vzhledem se odlišujícímu Cikánkovi (vejci). A v takovéto polemice je nesmyslné pokračovat. **Roman Křištof**

Článek není názorem vydavatele Romano hangos.

Křik divokých kachen a hus

Asi každému chlapci je vzorem jeho otec a u mě tomu nebylo jinak. Již jsem sám otcem, ale vzpomínky na dětství se mi vracejí. Ke svému tátovi jsem vzhlížel jako k tomu největšímu hrdinovi a byl jsem pyšný na to, že právě můj otec je šířák. Nyní jdu v jeho šlépějích a romantické představy vystřídala každodenní dřina. Dobrodružné sny vystřídalo chladné vystřízlivění. Práce na lodi je velice namáhavá a zodpovědná činnost, ale kousek těch dětských snů a představ v tom pořád lze cítit.

Spousta kluků z Děčína je z „šířácké“ rodiny, a proto jsou již od malička spjati s takřka posvátnou řekou Labe. Zvládají základní lodnickou terminologii dřív, než se naučí vyjmenovaná slova. Již na základní škole jsem věděl, co je to „ajmr“, „puclab“, „pachole“, „šrek“, „flígrovat“, „bord“, „raum“ atd. Labe loď, loď a Labe... vždy jsem chtěl figurovat v tomto svazku, který je nepochybně věčný a má až mystickou auru. Je to nepopsatelný zážitek sledovat vodní hladinu, kterou čerí sto metrů dlouhé plavidlo ovládané jen dvěma muži, kteří vědí, co je třeba k tomu, aby loď plynule proplovala klikatým a zrádným říčním korytem.

Člověk musí za svým snem jít a být dostatečně důsledný. Děkuji Bohu, že můj sen se mi splnil i za cenu prozření a ztráty romantického nádechu. Ve chvíli, kdy jsem nucen a povinen odvádět profesionální výkon na palubě a ve strojovně, nezbyvá mnoho času na poetické představy a kochání se krajinou. Vstávám v 5 hodin, ranní toaleta, ranní cigareta, ranní káva... vše do 15 minut a pak rychle na špičku do strojovny.

Nahodit kotel, nahodit generátor, nahodit kompresor. Překontrolovat množství nafty, vody, oleje, mazadel a v nutném případě doplnit, dolít, dotankovat, dočerpat, namazat, nachystat, a to vše během pár minut. Rutinní procedury se opakují ihned po přeběhnutí 80metrové paluby: na zádi lodi v hlavní strojovně. Těsně před šestou hodinou se objeví kapitán a jde rovnou do kormidelny. Hlásím, že loď je nachystaná k vyplutí. Nahození motoru, následuje protobíhnutí kolem kormidel. Nečekám na povel a běžím automaticky na přední palubu, kde očekávám, až se mi ve vysílačce ozve jasný a stručný pokyn: zahod' to. Okamžitě povolují „haupšlak“, který je „fest“ na „půtru“. Odmotám těžké lodní lano a vyvléknu konec opatřený okem z pacholete, které nás celou noc drželo nekompromisně u břehu. O zadní úvaz se již postaral kapitán, a tak jako vždy týmová práce slaví úspěch. Pomalu a obezřetně se vzdalujeme od břehu a míříme do plavební dráhy ohraničené zelenou a červenou boji. Míříme do Hamburгу, do té Mekky všech labských plavců, do přístavu s velkým P, o kterém se vyprávějí neuvěřitelné historky a který je i pro mě svatým grálem každé plavby. Prozatím se však musím soustředit na veskerá úskalí, která nás po tři dny cestou dlouhou 600 kilometrů teprve čekají.

Za pár hodin to bude první zapeklíty oříšek v podobě průjezdu mosty klenoucími se přes řeku v Drážďanech. A každý z nich zaměstná mou pozornost natolik, že nebude možno ani po očku sledovat krásu této perly na Labi. Jedinou

starostí je udávání přesných pokynů kapitánovi do vysílačky a hlášení vzdáleností k pilířům, které jakoby z vody úmyslně vystupovaly v tu nejnevhodnější dobu. Člověku se až pozastaví dech nad tím, jak zrádný to úsek plavby v porovnání s malebností krajiny s panoramatem města, kterým projíždí. Mám-li být však upřímný, tak nejkrásnější je Labe u nás v Děčíně. Zámek hrdě usazený na majestátním vrchu nad řekou. Po proudu oba břehy lemují hluboké hvozdy nebo unikátní písčové útvary. Skálu střídá hustý les, anebo se naopak nad korunami stromů vysoko v kopcích dramaticky tyčí skalní masiv. Vlevo Žleb, vpravo Hřensko. Domky na příkrých svazích drží na svém místě pro mě nepochopitelná, zřejmě nějaká vyšší moc, něco nadpozemského. Jsem fascinován těmito výjevy. Neznám krásnější kousek světa.

Ačkoliv jsem toho procestoval mnoho, tak musím suše konstatovat, že nic se nevyrovná tomuto pohledu z paluby lodě. Mám rád svoji práci i přes tu dřinu a navzdory rukám věčně umazaným od oleje či vazelíny. Mám rád krajinu, kde se narodili moji rodiče, já a kde právě vychovávám svoji dceru. České Švýcarsko je pozoruhodný krajinný úkaz a řeka Labe je nádherná ve své nespoutané síle. Ze zamyšlení mě vyrušil křik divokých kachen a hus. Loučí se se mnou panenská příroda a v duchu si slibuji, že za pár dní se opět vrátím domů a vše bude v těchto končinách tak úžasné jako doposud. Důstojné a poetické.

Drahomír Radek Horváth

*Publicista (<http://drahomirra-dekhorvath.blog.idnes.cz>),
lodník, Děčín.*

Poděkování Emílii Machálkové-Holomkové

Vážené dámy, vážení pánové! Před chvílí jsme vyslechli přednášku paní Emílie Machálkové, rozené Holomkové, na téma holocaust Romů. Dovolte mi, abych se s vámi podělila o několik osobních dojmů. O přednášce jsem se dozvěděla v hodině pedagogické komunikace, kde nám dr. Štěpařová stručně představila přednášející. Musím podotknout, že mě dějiny vždy bavily a zajímaly, ale témata z moderní historie včetně dějin II. světové války nepatřily těm, které bych si oblíbila. Maturitní zkoušku jsem totiž skládala v roce 1989 a většina z vás si ještě pamatuje, jak nám bylo toto období prezentováno. V účasti na přednášce jsem tedy viděla příležitost, jak se dovědět něco skutečně

nového. Dalším důvodem mé návštěvy pak bylo i to, že paní Machálková je Romka, a já jsem dosud neměla osobní zkušenost ze setkání s Romy. A popravdě musím přiznat, že jsem o ni dříve ani nestála. Nejsem v žádném případě zaujatá proti jiným etnickým skupinám, ale v mém okolí převažovaly na romské spoluobčany názory spíše negativní, které jsem musela přinejmenším vnímat.

O to více jsem byla překvapena, když do posluchárny vstoupila velmi milá, příjemná a elegantní starší dáma, která začala poutavě a emotivně vyprávět celý svůj životní příběh. To, jaké příkoří, strach, pocit bezmoci a beznaděje, ponižování a obavy o životy svých nejbliž-

ších si prožila v době dospívání, ve věku, který by měl patřit v lidském životě k nejšťastnějším, mě velmi zaujalo. Vyprávění bylo chvílemi velmi smutné a na paní Machálkové bylo znát, že ani čas její rány nezhojil, chvílemi úsměvné – to když zavzpomínala na své kamarády a na první lásku, a také velmi dojemné, když nám líčila osud malé Růženy, kterou zachránila před jistou smrtí a od tří let se o ni starala. Paní Machálkové patří můj velký obdiv pro její vitalitu, srdečnost a optimistický pohled na život, který neztratila ani po tom všem, co v mládí prožila. Stačí si jen uvědomit těch pět strašných měsíců skrývání, které protřpěla ve tmě a se strachem před odhalením a nucenou sterilizací!

Myslím, že nyní prožívá plnohodnotný a šťastný život založený na silných rodinných vazbách. S manželem dobře vychovala tři děti, i když ani poválečná doba nebyla zrovna jednoduchá, celý život poctivě pracovala, zpívala s romským souborem, napsala dvě knihy. A dnes, kdy už by si mohla užívat zaslouženého odpočinku v důchodu, přednáší pro mladou generaci, které předává nejen své svědectví o hrůzných válečných dobách, o historických zkušenostech české romské rodiny Holomků, ale hlavně svůj optimistický životní postoj.

Musím konstatovat, že dvě hodiny strávené v přítomnosti paní Machálkové na mne velmi zapůsobily a přinutily mě k zamyšlení nad dneš-

ním konzumním způsobem života, z něž se vytrácí rodinná soudržnost, která činí člověka šťastnějším a spokojenějším. A na místě nikoli posledním mně umožnily opravit si svůj názor na Romy, kteří jsou stejně dobří a stejně špatní jako příslušníci majoritní společnosti, a které nemůžeme, jak se říká, „házet všechny do jednoho pytle“, ale posuzovat je tak jako všechny ostatní podle jejich skutků a ne podle jejich původu.

Paní Machálková, všichni vám srdečně děkujeme za vaše vystoupení a přejeme mnoho spokojených let prožitých ve zdraví, klidu a spokojenosti s vaší rodinou.

Andrea Matějčková

*Studentka vychovatelství
na Pedagogické fakultě MU v Brně.*

Karel Holomek se v „Dávných vzpomínkách“ vrací do mládí

Uveřejňujeme výňatek z životopisné publikace Karla Oswalda-Holomka, která líčí život jeho předků ze známé rodiny na Moravě usdlých Romů.

Poslední lavice pro Tomáše a Vincka

Tomáš s Vinckem sedí v poslední lavici ve škole. Začínají chodit do školy a toto je jejich první den. Jsou oba podstatně starší než ostatní spolužáci v první třídě. Tomášovi je osm a Vinckovi deset roků – ten ještě do školy nechodil.

Oba jsou velmi snědí. Obledeni jsou velmi chudě, to je zřejmé na první pohled, ale čistě. Tváří se nezúčastněně a dosti sebejistě, když vidí, jak je ostatní děti obcházejí před začátkem hodiny a jak jsou proti nim zřetelně menší. Znají je zvenku, ale ve škole se s nimi ještě nesetkaly, jejich přítomnost je zaskočila.

Po chvíli vchází do třídy učitel. Děti vstávají už na svých místech, Tomáš s Vinckem, když to vidí, s malým zpožděním se postaví taky. Na pokyn učitele si sedají. Učitel se rozhlíží po třídě a spočine delším pohledem na Tomášovi a Vinckovi. Je to mladý člověk a už na první pohled je zřejmé, že oba kluci jsou mu sympatičtí. Ostatně zná dobře jejich otce i život místních Cikánů na Hraničkách.

Učitel: „Děti, dnes s vámi začínají chodit do školy dva noví spolužáci, Vincek a Tomáš Holomkovi. Jsou starší než vy, ale to by nemělo vadit, abyste nebyli dobří kamarádi. Jsou stejní jako vy a jejich rodina tu žije odnepaměti.“ Učitel bere ze stolu sešity a tužky, jde k oběma chlapcům dozadu a beze slova každému předává sešit a tužku. „Sú to cigáni, nemajú tu co dělat!“ zahučí polohlasně za jeho zády robustně vyhlížející chlapec, sedící ve druhé lavici. Na první pohled je vidět, že je to synek bohatého sedláka a neformální hlava celé třídy. „Fanošu, to není z tvojej hlavy, že ne?“ říká vracející se učitel. „Tata to povídali,“ odpoví teď už s rozpaky bezelstně chlapec a dodá: „Tož, mně to tak nevadí, dobře hrajú fotbal!“ Tim dovětkem spadla ze všech jakási nejistota a rozpaky a všichni – včetně učitele – se rozesmáli. „Tak vidíš, budete dobří kamarádi!“ řekl učitel.

Vincek k Tomášovi: „Mek vare-so dikhela! Mek leske síkhavava!“ (Ještě něco uvidí! Však já mu ukážu!) Učitel začíná hodinu. Už za několik týdnů se ukazuje, že oba, Tomáš i Vincek, se bez problémů vyrovnávají ve znalostech s ostatními spolužáky a ještě téhož roku je učitel

tel přeřazuje do druhé třídy. To je i pro ně mnohem přijatelnější. Věkový rozdíl s ostatními se vyrovnává a zdá se, že i konfliktů bude méně.

(Poznámka: Historickým faktům odpovídá, že učitelkou v době, kdy Tomáš s Vinckem chodili do školy, byla učitelka Belina Francová.)

Večeře vestoje

I tak ale bylo těch konfliktů mnoho. Po každé rvačce se spolužáky přestali chlapci chodit do školy, následovala návštěva policajta u Holomků a pak exekuce na dvoře. Vždycky to mělo stejný průběh.

Dědeček Pavel si k večeru oba syny přátelsky zavolal a povídal: „Čhvale, sar tumenge džal andre škola? Síkh'lon lačhes? Tumen džanen, hoj olestar ela chasna tumenge korkorenge. Ca'li famel'ija tumenge pa'ál, hoj dena vast kana kampela! No, has adaj šinguno. Ta akana mušinav te del vast me tumen, kaj oleske buter te pa'an!“

(Tož, čhave, jaké to je ve škole? Učíte se dobře? Děláte to pro sebe a celá rodina spoléhá na vás, že jí pomůžete až přijde čas! Byl tu ale obecní policajt. Mosím vám pomoci, abyste neztratili víru!)

... A začíná si odepínat femen. Ani slovo o tom, že by nechodili do školy, ani slovo, že se několi-krát servali a menším spolužákům namlátili. Vincek s Tomášem ani neprotestovali. Postavili se ke zdi, stáhli trenýrky a klekli na kolena. Děda kolem nich prošel, a když byl v dobré náladě, švihl jen jednou, když byl ve špatné, švihl dvakrát i třikrát. Kluci jen polohlasně úpěli. Večeři pak pojídali vestoje.

Školní besídka

To se už blíží konec roku a celá škola se připravuje k besídce, na níž mají vystoupit žáci, kteří v něčem

vynikají. Ve třídě o tom hovoří učitel: „Děti, s čím byste mohly vystoupit na besídce, která bude už co nevidět?“ Mařka Horáková, známá primuska, se hlásí a říká: „Prosím, zazpíváme všeci nějakú písničku!“

K všeobecnému překvapení se zvedá ruka i v poslední lavici, je to Tomášova ruka: „My bysme mohli tady s Vinckem zahrát na husle. Tata nás učijú už odmalička.“ Všichni se otáčejí a nevěřicně zírají na oba chlapce. Učitel se vzpomíná: „Tož dobře. To je dobrý nápad. Zítra začneme se zkoušením. Tomášu, Vincku, přineste si husle!“

Ze zadu se ozývá: „My máme doma len jedny a ty sú tatovy! Ty brat nemožeme!“ Učitel: „Dobrá, přinesu vám svoje!“

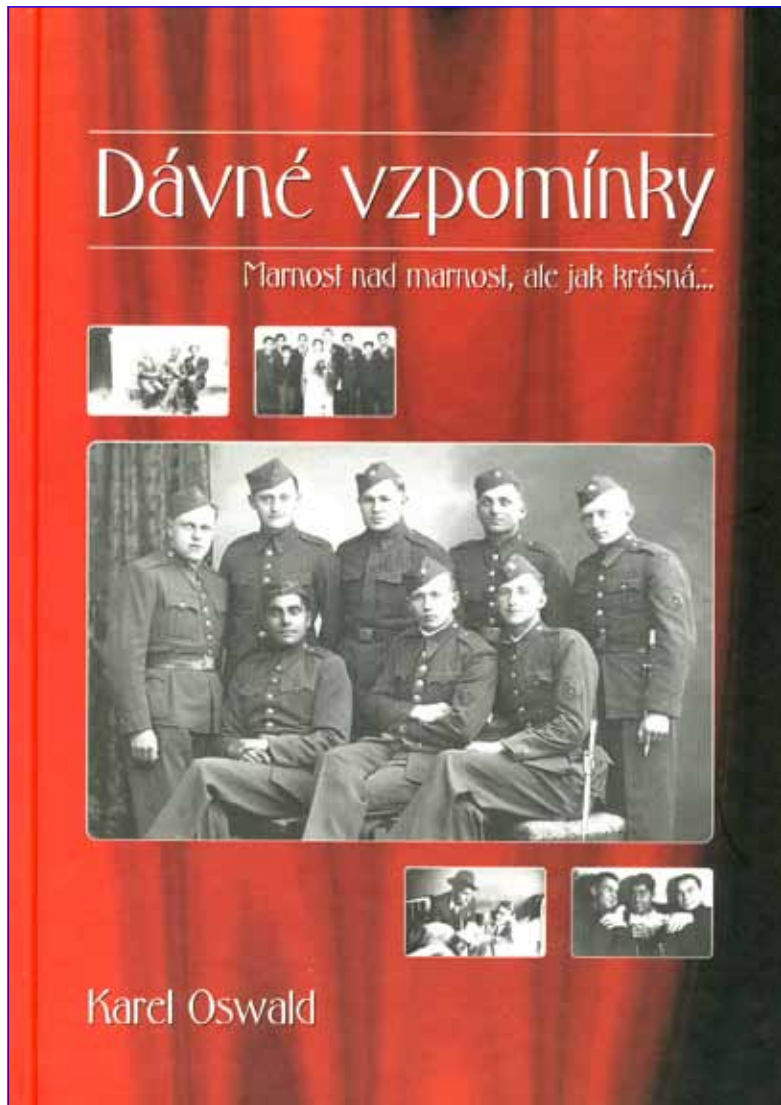
V sále sedí učitelé i žáci. Druhá třída se řadí na jeviště, Tomáš s Vinckem drží housle a smyčec a stojí poněkud v popředí, ale bokem. Učitel před nimi diriguje. Děti zpívají: „Zasviť mi, ty slunko jasné...“

Na pokyn učitele Vincek s Tomášem nasazují housle a bravurně doplňují melodii hrou na nástroje. Po skončení všichni aplaudují, Vincek s Tomášem jsou hrdiny dne. Jejich prestiž ve škole nesmírně stoupá. Vincek, větší než Tomáš a také mnohem smělejší, teď nahlas přidává k lepšimu: „My vám zahrajeme eště jednu písničku, našu. Denáš more, denáš, o šelune aven... Překládat do češtiny to radši nebudu.“

Chlapci pak zahrají k všeobecnému pozdvižení tu cikánskou píseň. Zcela jistě první toho druhu, která zazněla na české škole. Nikdo z vystupujících neměl větší aplaus.

Poznámka pod čarou: Utikey, chlapče, utikey, četníci přicházejí...

(Brno, 2010, cena 100 Kč, k dostání v Muzeu romské kultury nebo v redakci Romano hangos.)

Milan Daniel o Milanu Danielovi

Před časem jsem objevil ve slovenském Ružomberku občanské sdružení Minibodka. Zaujalo mě na něm hlavně to, že ho vede můj jmenovec Milan Daniel. Sdružení se věnuje pomoci dětem; Milan sám vyrostl v dětském domově a poznal tu vedlejší kolej, na níž jsou děti bez řádného rodinného zázemí ostrkovány, na vlastní kůži. Sedm let usiloval o opatrovnictví šesti dětí z jedné romské rodiny, o něž se rodiče nestarali. Děti žily v katastrofálních poměrech, byly špinavé, měly hlad, otec na ně byl zlý, hrozilo, že každé z nich skončí v jiném dětském domově. Milanovi se po sedmi letech bojů podařilo dosáhnout cíle, který si vytkl: všichni nyní žijí spolu a jsou šťastni. Všechny děti jsou čisté, zdravé, mají mezi sebou i k Milanovi krásný vztah založený na křesťanské víře, chodí do školy a třebaže žijí v relativně skromných poměrech, vypadají spokojeně. Milanovo sdružení si vytklo za cíl pomáhat s pomocí sítě dobrovolníků (a svého příkladu) dětem z celého Slovenska.

Nyní jsem se dozvěděl, že Milan Daniel byl spolu se svými dětmi hostem skvělého pořadu televize Markýza „Modré z neba“. Stáhl jsem si pořad z internetu a díval jsem se jako u vytržení. V dnešním světě postaveném na komerci a násilí, konzumaci plytké zábavy, je příklad rodiny šesti Horváthů a jednoho Daniela jako z jiného světa.

Svůj dárek jsem pod vánočním stromečkem tedy už našel. Podívejte se na něj i vy, stojí to nejen za podívání, ale především za následování: <http://video.markiza.sk/archiv-tv-markiza/modre-z-neba/49928>

Pochybují o tom, že pod stromečkem najdete něco krásnějšího.

Milan Daniel

Jednatel sdružení Most pro lidská práva (www.mostlp.org).

Chvalte sami sebe!

Každý člověk někdy může trpět pocitem méněcennosti. Ale proč to tak je? Americká sprinterka Wilma Rudolphova v dětství prodělala dětskou obrnu a kulhala. Cítila se méněcenná. Ale myslíte, že to jen tak vzdala? Pracovala na svých slabínách tak dlouho, dokud se neprobojovala na olympiádě v Římě. Tím nechci říct, že každý člověk, který prodělal dětskou obrnu se musí stát olympijským vítězem, protože to velice záleží na tělesné vadě a na připravenosti trénovat.

Když lidé, kteří trpí méněcenností jsou v kontaktu s dalšími lidmi, kteří se trápí úplně stejně, tak velice touží po chvále a uznání a jsou velmi stydliví. Proč tomu tak je? Proč si myslí, že nemohou být jako ostatní? I když to ostatní lidé nevidí?

Opakem méněcennosti je sebejistota, která vede k mnoha konfliktům. Ten, kdo vystupuje s přehnanou jistotou, se lidem jeví jako bezohledný. Zajímá se jen o sebe a nepustí ostatní ke slovu. Myslím si, že takový člověk má víc nepřátel než přátel. A co je tedy lepší – být méněcenní, nevážit si sami sebe nebo být bezohlední s přehnanou jistotou? Jak si tedy zlepšit sebevědomí? Odstraňovat své slabiny? Pokoušet se zdokonalovat vlastní schopnosti a nadání? Těšit se ze svých výsledků a být na sebe hrdí? Nesrovnávat se často s jinými lidmi? Ano, přesně tohle je ono! Buďte na sebe pyšní i kvůli maličkosti a neřídte se heslem: „Co dokáží jiní, musím dokázat i já!“ Je to nesmysl! Neexistuje člověk, který by byl ve všech oblastech stejně dobrý jako jiní lidé!

Radím lidem, kteří si ještě příliš nevěří, ať se tím řídí. Opravdu to zabírá.

Andrea Kačová

Ašaren pes korkore!

Sako manuš cerpinel buter či čepeder zorale šundipenenca, hoj hino čoro. Aľe soske oda avka ehin? E americko sprinterka e Wilma Rudolphova sar ehas cikňori fikerďas peske andro čhavoripen bango nasvaľipen. Šunelas pes sar čorori, a mišlinen tumenge, hoj oda ča avka mukhľas te džal? Keralas pre peske bazoripeňa avka but, dži kana pes nadochudľas pre olimpiada andro Řimos. Kaleha nakamav te síkhavel, hoj sako manuš savo peske ľi-kerďas avri o baro nasvaľipen, pes mušinel te ačhol olimpisko vítěz, bo oda džal pal e tělesno chiba, he pes pričhtinel. Sar sam andro kontaktos avre manušenca, save pes šunen čore, ta kamen, kaj len savore te ašaren a hine but ladžandľutne. Aľe soske oda avka hin? Soske peske mišlinen, hoj našti aven sar o aver manuša? He te pre lende o aver manuša oda nadikhen?

Pre aver sera sar san čore hine o manuša, so peske but paťan. Koda, savo pes síkhavel le manušenge sar bijakhengero, zaujminel pes ča pal peste a na mukhel avren ko lav. Mišlinav mange, hoj kajse manušen hin buter nalačhe kamarata sar lačhe manuša. Ta so hin feder? Te dživel sar čore a na paťal peske, abo peske but te paťal? So šaj keras, kaj te na avas čore? Te treninel peske bazorakera? Te skušinel, kaj avas feder andre koda, so but lačhes nadžanas? Te avas rado, andal peskre vysledky he te avas pre peste barikane? Te nasrovninas pes le avre manušenca? Hi, kada oda hin! Aven pre peste barikane, he te oda hin ča vareso cikňoro, a ma rjaďinen pes laveha: „So dokazinen aver, ta mušinav te dokazinel he me!“ Nane oda čačipen! Nane pre amaro svetos ajso manuš, savo bi avľahas avka lačho andal savore seri sar o aver manuša!

Vašoda kole manušenge, save peske mek but na paťan, ta phenav, kaj te keren koda so lenge phendom. Čačes oda avka hin! **Andrea Kačová**

www.rnl.sk – Rómsky nový list

Romanôľil noviny Rómov na Slovensku

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na leden 2011

NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDELI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17⁰⁰)

Výstavy

Bylo, nebylo...; Kaj sas, kaj nasas, guleja bachta-leja... Svět romských pohádek – ze sbírek Mileny Hübschmannové • Výstava potrvá do 20. 3. 2011
Žil jeden Rom. A ten Rom měl tolik dětí, jako je na nebi hvězd...

Svatební rituály Indie. Fotografie Jana Petránka
• Výstava potrvá do 27. 2.

Putovní vzdělávací panely do škol

Genocida Romů v době II. světové války.
Možnost zapůjčení po domluvě s Mgr. Michalem Schusterem na historie@rommuz.cz.

Stálá expozice

Příběh Romů (etapa 1939–2005).
Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

PROJEKT DŽADUREDER

Chceš na vysokou? Připravíme tě efektivně a zdarma!

Chcete se kvalitně připravit na maturitu a přijímací zkoušky na vysokou školu? Máte jedinečnou šanci využít přípravných kurzů, které jsou pro všechny zájemce zdarma! Občanské sdružení Slovo 21 začne od ledna s dalším kolem příprav romských středoškoláků na přijímací zkoušky na vysoké školy. Do projektu Džadureder – Pokračuj (více informací na www.džadureder.cz) se mohou hlásit všichni, kteří studují ve 2. a 3. ročníku SŠ, samozřejmě také maturanti a v neposlední řadě i absolventi středních škol do věku 26 let. Úspěšnost našich absolventů se při přijímání na vysokou školu v dlouhodobém průměru pohybuje nad 50 procent, což není úplně zanedbatelný výsledek! Vezměte osud do svých rukou a plňte si své sny!

**Zájemci se mohou hlásit už nyní buď prostřednictvím tel.: +420 222 511 434
nebo e-mailu: pripravastudentu@centrum.cz.**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zaměstnání hledají

Mgr. Ivan Šaray

e-mail: isaray@atlas.cz
tel.: 603 933 938
Dědinova 2002/1, 148 00 Praha 4

Vzdělání:

- 2005–2007: Univerzita Jana Amose Komenského, Mgr., obor andragogika
- 2002–2005: Univerzita Jana Amose Komenského, Bc., obor vzdělávání dospělých
- 1997–2002: Evangelická akademie – vyšší odborná škola sociálně-právní a střední škola Praha, obor sociální činnost v prostředí etnických minorit
- 1997–1998: Nadace Dr. Rajka Djuriče, název kurzu sociální pracovník pro práci s romským obyvatelstvem
- Jazykové znalosti: angličtina pasivně, němčina pasivně, ruština pasivně
- Počítačová gramotnost: PC
- Řidič průkaz: A, B, C, T, E, D

Praxe:

- 2009–2010: Úřad vlády ČR – Ministerstvo pro lidská práva, externí poradce
- 2009: Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje, sociálně-právní poradenství
- 2003–2004: Personální agentura Romů při Romské unii v ČR, personalista
- 1999–2010: Úřad městské části Praha 4, spolupráce kurátora pro národnostní menšiny
- 1998–2000: Kabel Plus, trenér prodejních dovedností
- 1997–1998: Kabel Plus, obchodní zástupce

Mgr. Pavel Pečínka, Ph.D.

(nar. 1969)
e-mail: pecinkapavel@seznam.cz
tel.: 728 916 007
Hlinky 1, 603 00 Brno

Vzdělání:

- 2002–2007: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, Ph.D., politologie
- 1991–1996: Filozofická fakulta MU v Brně, Mgr., politologie
- 1987–1990: Vysoké učení technické, Brno, přerušováno manuálním zaměstnáním a nedokončeno
- 1983–1987: Gymnázium
- Řidičský průkaz B
- Jazykové znalosti: průměrně angličtina a ruština
- Počítačová gramotnost: PC, MS Office

Praxe:

- 2010: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 2008–dosud: šéfredaktor Romano hangos
- 2007: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 2005–2006: Institut pro srovnávací politologický výzkum ISPO na FSS MU v Brně, výuka na FSS v období 2003–2006.
- 2002–2005: doktorand na katedře politologie FSS MU v Brně
- 2003–2004: učitel občanské nauky na střední zdravotnické škole v Brně
- 1996–2001: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 1987–1990: dělník

Publikace:

- Romské strany a politici v Evropě (2009), Zelená zleva? (2002), Pod rudou vlajkou proti KSČ (1999) a Od Guevary k zapatistům (1998).

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	
☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2010 činí 240 Kč.